

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ : ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

του

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χρήστος Ι. Νεγκάκης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Θεσσαλονίκη 2018

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

Την παρούσα εργασία την αφιερώνω πρωτίστως στον Θεό που με την Θεία Χάρη Του με βοήθησε να ανταπεξέλθω στις δυσκολίες που βίωσα κατά τη νεανική περίοδο της ζωής μου. Επίσης την αφιερώνω στην οικογένεια μου, ως ένα μεγάλο ευχαριστώ, για την οικονομική και συναισθηματική στήριξη που μου παρείχε κατά την διάρκεια της φοίτησής μου. Τέλος, η εργασία αυτή είναι ένα ακόμα μεγάλο ευχαριστώ στον Πνευματικό μου, Ιερομόναχο Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, για όλη την πνευματική καθοδήγηση και ενδυνάμωση που μου παρείχε ανιδιοτελώς.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στη συγκέντρωση των βιβλιογραφικών δεδομένων και στην υλοποίηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας είχα την άμεση, ουσιαστική και υποστηρικτική συμβολή σπουδαίων ανθρώπων από τον επιστημονικό χώρο της Οικονομίας της Διοίκησης και της Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, αλλά και την έμμεση συμβολή τους, μέσω της προσωπικής μου μελέτης της Ελληνικής επιστημονικής βιβλιογραφίας, στην οποία ανιχνεύουμε αναλυτικά δεδομένα των προσωπικών ερευνών – μελετών των ανθρώπων αυτών. Μέσω αυτών των προαναφερόμενών μου προσφέρθηκε η δυνατότητα να διερευνήσω και να αναδείξω τον ρόλο των αρχών και των διαδικασιών του Εσωτερικού Ελέγχου, τα Πρότυπα βάσει των οποίων είναι απαραίτητο να εφαρμόζεται ο Εσωτερικός Έλεγχος, τα πλεονεκτήματα του και την αναγκαιότητα της εφαρμογής του στα πλαίσια μιας επιχείρησης, με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία της. Συγκεκριμένα, απευθύνω θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Χρήστο Νεγκάκη, Καθηγητή και Κοσμήτορα της Σχολής Επιστημών Διοίκησης Επιχειρήσεων, του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για την ευκαιρία που μου προσέφερε, ώστε να υλοποιήσω την διπλωματική μου εργασία, για την επιλογή και την ανάθεση του συγκεκριμένου θέματος, για τις ουσιαστικές γνώσεις που μου μετέδωσε, μέσω της συνεργασίας μας, για την Επιστήμη της Ελεγκτικής, για την καθοδήγηση, την στήριξη και τον πολύτιμο χρόνο που μου διέθεσε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, η οποία υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, είναι βιβλιογραφική και δομημένη σε πέντε (5) ενότητες – κεφάλαια. Τα δεδομένα της διπλωματικής εργασίας αντλήθηκαν από την Ελληνική βιβλιογραφία. Αναλυτικότερα, στην πρώτη (1^η) ενότητα παρουσιάζεται ο σκοπός της Ελεγκτικής Επιστήμης καθώς και τα είδη των Ελέγχων. Επιπροσθέτως στη δεύτερη (2^η) ενότητα παρατίθενται βιβλιογραφικές αναφορές, άρθρων και μελετών, της Ελληνικής και Διεθνούς βιβλιογραφίας, οι οποίες αναφέρονται στην σπουδαιότητα της συμβολής του Εσωτερικού Ελέγχου στις επιχειρήσεις και αποσκοπούν στην κατανόηση της λειτουργίας του. Επίσης, στην τρίτη (3^η) ενότητα πραγματοποιείται εκτενής ανάλυση της έννοιας του Εσωτερικού Ελέγχου, των βασικών χαρακτηριστικών, των σκοπών και των στόχων για την επίτευξη ενός αποτελεσματικού Συστήματος Ελέγχου, τα είδη του, των αρμοδιοτήτων και των αρχών του, του ρόλου και της αναγκαιότητας του, των σταδίων υλοποίησης του καθώς και των αδυναμιών που παρουσιάζονται στα πλαίσια της εφαρμογής του. Έπειτα, στη τέταρτη (4^η) ενότητα πραγματοποιείται αναλυτική αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο της εφαρμογής του Εσωτερικού Ελέγχου και στους κανονισμούς της λειτουργίας του, βάσει των κωδικών δεοντολογίας του Εσωτερικού Ελέγχου. Ακόμα, παρουσιάζονται αναλυτικά τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, οι επιμέρους κατηγορίες τους και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Ακολουθεί η πέμπτη (5^η) ενότητα, στην οποία παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι προσωπικές μας προτάσεις, σχετικά με την ουσιαστική εφαρμογή των Υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου, που θα συμβάλλουν στην επίτευξη της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της λειτουργίας των επιχειρήσεων / μονάδων. Καταληκτικά η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση των βιβλιογραφικών πηγών.

Λέξεις Κλειδιά : Εσωτερικός Έλεγχος, Ελεγκτική Επιστήμη, Εσωτερικός Ελεγκτής, Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου, Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου.

ABSTRACT

The present diploma thesis, which was realized within the framework of the postgraduate program of the Accounting and Finance Department is bibliographical and structured in five (5) chapters. The data of diplomatic work was derived from Greek and international literature. More specifically in the first (1st) unit the purpose of the auditing science and the types of audits are presented. In addition, in the second (2nd) section there are bibliographical references of articles and studies, Greek and international literature, which refer to the importance of the contribution of internal control to enterprises and aim to understand its function. Also, in the third (3rd) section there is an extensive analysis of the concept of internal control, its basic characteristics, its aims and objectives, its responsibilities and principles, its role and necessity, its stages of implementation and the weaknesses which are presented in the context of its implementation. Then, in the fourth (4th) section, a detailed reference is made to the institutional framework for the application of internal control in Greece and the rules of its operation, based on the codes of conduct of internal control. Furthermore, the International Standards for the professional implementation of internal control, its sub-categories and their specific features are presented in detail. This is the fifth (5th) section in which our conclusions and personal proposals are presented on the effective implementation of the internal audit services, which will contribute to the achievement of the efficiency of the business units. Ultimately, diplomatic work is completed by listing bibliographic sources.

Key words : Internal Audit, Audit Science, Internal Auditor, International Internal Control Standards, Code of Ethics for Internal Audit.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	i
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT	v
Κεφάλαιο 1^ο Εισαγωγή	Σελ.1
1.1 Παρατηρήσεις.....	Σελ.1
1.2 Οι Διακρίσεις της Ελεγκτικής – Τα Είδη των Ελέγχων.....	Σελ.1
1.3 Σκοπός της Μελέτης – Διάρθρωση.....	Σελ.3
Κεφάλαιο 2^ο Βιβλιογραφική Επισκόπηση	Σελ.4
Κεφάλαιο 3^ο Εσωτερικός Έλεγχος	Σελ.8
3.1 Εισαγωγή στον Εσωτερικό Έλεγχο.....	Σελ.8
3.2 Ορισμός – Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.8
3.3 Βασικά Χαρακτηριστικά, Σκοποί και Στόχοι του Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.9
3.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.12
3.5 Αρμοδιότητες και Αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.13
3.6 Ο Ρόλος και η Αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.15
3.7 Βήματα Διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.17
3.8 Αδυναμίες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.23
Κεφάλαιο 4^ο Θεσμικό Πλαίσιο	Σελ.26
4.1 Εισαγωγικά.....	Σελ.26
4.2 Κανονισμός Λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.26
4.3 Θεσμικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου στην Ελλάδα.....	Σελ.27
4.4 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.32

4.5 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου.....	Σελ.34
4.5.1 Πρότυπα Χαρακτηριστικών Σειρά – 1000.....	Σελ.35
4.5.2 Πρότυπα Διεξαγωγής Σειρά – 2000.....	Σελ.38
4.5.3 Πρότυπα Εφαρμογής.....	Σελ.43
Κεφάλαιο 5^ο Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	Σελ.45
Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία.....	Σελ.48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η γενική έννοια της ελεγκτικής, η ιστορική της αναδρομή, οι διακρίσεις της καθώς και ο σκοπός της. Η ελεγκτική πλέον χαρακτηρίζεται πρωτίστως ως επιστήμη διότι μέσα από τη διερεύνηση παρέχει διαρκώς καινοτόμα γνώση και ως επί το πλείστον τεχνική. Η τεχνική σε συνδυασμό με την παραγόμενη επιστημονική γνώση ικανοποιεί τις ανάγκες του ελέγχου. Επιπλέον η ελεγκτική εξελίσσεται συνεχώς με απώτερο σκοπό να αποκτήσει τη δική της ταυτότητα, προσεγγίζοντας κάθε φορά τις αδυναμίες των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, με επιστημονικές μεθόδους υποδεικνύοντας ρεαλιστικές λύσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί χρηστή διοίκηση, ώστε να επιτύχουν οι φορείς και οι διοικήσεις τις επιδιώξεις και τους στόχους, διασφαλίζοντας τους μετόχους και γενικότερα την κοινωνική συνοχή της επιχείρησης.

1.2 Οι Διακρίσεις της Ελεγκτικής – Τα Είδη των Ελέγχων

Όσον αφορά τις διακρίσεις στην Ελεγκτική, ο σκοπός και το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι ο έλεγχος λειτουργιών και συστημάτων, η οργάνωση και σωστή διοίκηση της επιχείρησης και η εξασφάλιση του απαραίτητου διοικητικού πληροφοριακού συστήματος. Στα ενός τέτοιου ολοκληρωμένου ελέγχου, υπόκεινται σε έλεγχο οι επιμέρους λειτουργίες και συστήματα, καθώς και η οργάνωση και διοίκηση αλλά και η γενικότερη οργάνωση συμπεριλαμβανομένης και της διοικητικής διάρθρωσης της μονάδας.

Συγκεκριμένα, ο Έλεγχος μπορεί να χαρακτηριστεί ¹ :

1. Εξωτερικός – Ανεξάρτητη Ελεγκτική

Ο Εξωτερικός – Ανεξάρτητος Έλεγχος είναι αυτός που διενεργείται από επαγγελματίες και ειδικά εκπαιδευμένους λογιστές και ελεγκτές, που δεν είναι υπάλληλοι του εκάστοτε οικονομικού οργανισμού και αναφέρονται ως Ορκωτοί Ελεγκτές. Αποσκοπεί στο να

¹ Κάντζος, Κ. & Χονδράκη, Α. (2006). Ελεγκτική: Θεωρία και Πρακτική. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.

τεκμηριώσει αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες από αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις και επιπροσθέτως φέρει ευθύνη προς τους τρίτους, εκτός της οικονομικής μονάδας ενδιαφερομένους για την οικονομική κατάσταση αυτής συμπεριλαμβανομένων και των μετόχων.

2. Εσωτερική Ελεγκτική

Είναι μία εσωτερική και ανεξάρτητη λειτουργία η οποία ασχολείται με τον συνεχή έλεγχο και την αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της οικονομικής μονάδας. Οι βασικοί στόχοι της Εσωτερικής Ελεγκτικής είναι :

- Η λειτουργία των επιμέρους τμημάτων της μονάδας (συμπεριλαμβανομένου και του λογιστηρίου) σύμφωνα με την από την διοίκηση καθορισμένη πολιτική, αυτή περιγράφεται στα από αυτήν εγκεκριμένα εγχειρίδια λειτουργίας και διαδικασιών.

- Η διαπίστωση της αποτελεσματικότητας της εσωτερικής οργάνωσης.
- Η διαπίστωση απάτης, ατασθαλιών, λαθών και αδυναμιών στην οργάνωση και λειτουργία (φυσικών και ανθρωπίνων συστημάτων), που μπορούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την κακή διαχείριση και μεταχείριση των περιουσιακών στοιχείων της μονάδας ή και την φθορά και απώλεια αυτών.

- Η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των συστημάτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας.

- Η αναφορά των διαπιστώσεων του ελέγχου στην διοίκηση της μονάδας και η εισήγηση μέτρων διόρθωσης ή βελτίωσης, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

3. Κρατική Ελεγκτική

Περιλαμβάνει όλους τους ελέγχους που διενεργούνται από τους διάφορους κρατικούς και ημικρατικούς φορείς. Οι σημαντικότεροι έλεγχοι αυτού του είδους είναι ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην αναζήτηση ή επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος των υποκείμενων σε φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, ο έλεγχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που αφορά σε νομισματικά και πιστωτικά θέματα και ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους που αφορά στους λογαριασμούς στο δημόσιο τομέα, στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων και στις δαπάνες που πραγματοποιούνται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς στους δήμους και τις κοινότητες.

1.3 Σκοπός της Μελέτης – Διάρθρωση

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου των αρχών και των διαδικασιών του Εσωτερικού Ελέγχου που συνθέτουν τις βασικές αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου, των προτύπων βάσει των οποίων θα πρέπει να εφαρμόζεται, η συμβολή του Εσωτερικού Ελέγχου και τα πλεονεκτήματα που αυτός προσδίδει στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης καθώς και η αναγκαιότητα της ποιότητας του Εσωτερικού Ελέγχου στο περιβάλλον των επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τη δομή της εργασίας, αρχικά, γίνεται μια σύντομη αναφορά στην ελεγκτική επιστήμη. Παρουσιάζεται η έννοια της ελεγκτικής επιστήμης, η ιστορική εξέλιξη και τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία κατηγοριοποιούνται οι έλεγχοι.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται επιστημονικά άρθρα και μελέτες που έχουν δημοσιευθεί σχετικά με την συμβολή και την αξία του Εσωτερικού Ελέγχου.

Η εργασία επικεντρώνεται στην αναλυτική παρουσίαση του Εσωτερικού Ελέγχου. Γίνεται λεπτομερής παρουσίαση στην έννοια και την ιστορική εξέλιξη που είχε κατά την διάρκεια όλων αυτών των χρόνων. Αναλύονται οι σκοποί, οι αρμοδιότητες και οι αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου. Επιπρόσθετα, για την ολοκληρωμένη εικόνα του Εσωτερικού Ελέγχου παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού μοντέλου Εσωτερικού Ελέγχου, οι λόγοι που καθιστούν τον Εσωτερικό Έλεγχο χρήσιμο και αναγκαίο αλλά και τις αδυναμίες του.

Έπειτα παρουσιάζονται εκτενώς τα Διεθνή Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου και ο Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας σύμφωνα με τα οποία οφείλουν να ενεργούν οι Εσωτερικοί Ελεγκτές. Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται μέσα από μια σειρά συμπερασμάτων και προτάσεων για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ο Εσωτερικός Έλεγχος έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό ερευνητές και ακαδημαϊκούς του κλάδου. Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένα επιστημονικά άρθρα και μελέτες ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας που έχουν διεξαχθεί με στόχο την κατανόηση της λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου.

Η Batae (2018) σε επιστημονικό άρθρο της αναφέρει ότι σχεδόν σε κάθε κλάδο, η καινοτομία τροφοδοτείται από την εξέλιξη της τεχνολογίας και ως εκ τούτου οι αναδυόμενες τεχνολογίες εξελίσσουν νέα και πιο περίπλοκα χαρακτηριστικά κινδύνου. Όλοι οι risk managers οφείλουν να βοηθήσουν τις εταιρείες τους, διασφαλίζοντας ότι οι έλεγχοι που εφαρμόζονται είναι αποτελεσματικοί και οι λειτουργίες του Εσωτερικού Ελέγχου βοηθούν προληπτικά συμβάλλοντας στην υπεύθυνη καινοτομία. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογούν γρήγορα και να αντιμετωπίζουν τον πλήρη αντίκτυπο της τεχνολογικής προόδου και την πρόκληση των προφίλ κινδύνου, αλλά για να το κάνουν πρέπει να συνεχίσουν να αποκτούν νέες δεξιότητες και να είναι ενημερωμένοι συνεχώς και ανά πάσα στιγμή. Θεωρείται απαραίτητο πλέον οι λειτουργίες Εσωτερικού Ελέγχου των οικονομικών οντοτήτων να γνωρίζουν την τεχνολογία και να την χρησιμοποιούν έντονα στο έργο τους καθώς η τεχνολογία θα καταστήσει τις λειτουργίες Εσωτερικού Ελέγχου γρηγορες, σχετικές και έγκαιρες και θα προσφέρουν μεγαλύτερη κάλυψη με χαμηλότερο κόστος τα επόμενα χρόνια.

Οι Drogalas και Siopi (2017) σε έρευνα που πραγματοποίησαν για την συνολική εικόνα των παραγόντων που επηρεάζουν τη διαχείριση του κινδύνου όσον αφορά τη λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου, αναφέρουν ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος διαδραματίζει βασικό ρόλο στην παρακολούθηση του προφίλ κινδύνου μιας εταιρείας και στον εντοπισμό τομέων για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου. Στο πλαίσιο αυτό, ο Εσωτερικός Έλεγχος, τόσο στη διαβεβαίωσή του όσο και στους συμβουλευτικούς ρόλους του, συμβάλλει στη διαχείριση του κινδύνου με ποικίλους τρόπους όπως η παροχή αντικειμενική διαβεβαίωση στο διοικητικό συμβούλιο σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κινδύνων. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι οι βασικοί ρόλοι Εσωτερικού Ελέγχου σχετικά με τη διαχείριση κινδύνου είναι: διασφάλιση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, διασφάλιση της σωστής αξιολόγησης των κινδύνων, αξιολόγηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, αξιολόγηση της αναφοράς βασικών κινδύνων και επανεξέταση της διαχείρισης των βασικών κινδύνων. Συμπεραίνουν ότι ο «εσωτερικός έλεγχος», η «προστιθέμενη αξία του

εσωτερικού ελέγχου» και οι «εσωτερικοί ελεγκτές» συνδέονται στατιστικά σημαντικά με τη «διαχείριση κινδύνων» και επηρεάζουν την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων. Οι Drogalas et al. (2017) σε διαφορετική έρευνα που πραγματοποίησαν αποτυπώνουν επιστημονικά ότι η αποτελεσματικότητα του ελέγχου, η ευθύνη του ελεγκτή και η κατάρτιση των ελεγκτών επηρεάζουν θετικά και σημαντικά την ανίχνευση της απάτης. Τα αποτελέσματά της ερευνάς τους, υπογραμμίζουν τη σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου για την ανίχνευση της λογιστικής απάτης και της ανάγκης των εταιρειών να επενδύσουν σε διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου και κατάρτισης για την επίτευξη ενισχυμένης εταιρικής απόδοσης. Συγκεκριμένα η έρευνά τους, τονίζει τη σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου και της ανίχνευσης απάτης για εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε χώρες που βρίσκονται σε περίοδο οικονομικής κρίσης όπως και η Ελλάδα. Καταληκτικά, αναφέρουν, ότι η απάτη σχετίζεται με την αποτυχία των ελεγκτών να εντοπίσουν σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις. Για να αποφευχθούν τέτοιες ενέργειες, προτείνουν κάθε εταιρεία να δημιουργήσει ένα θετικό περιβάλλον Εσωτερικού Ελέγχου, να δημιουργήσει ένα ισχυρό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, να προσλάβει έμπειρο και αξιόπιστο προσωπικό ως Εσωτερικούς Ελεγκτές και να εκπαιδεύει συνεχώς το προσωπικό της για να αναγνωρίσει και να ανιχνεύσει πιθανές απάτες.

Η Dumitru (2016) σε επιστημονικό άρθρο της, αναφέρει, ότι για την ομαλή διεξαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου, ανεξάρτητα από το είδος της οντότητας, η ύπαρξη και συνεπώς η συμμόρφωση με ορισμένες αρχές, με έναν κώδικα δεοντολογίας, είναι ένα στοιχείο που παρέχει την ποιότητα και τον επαγγελματισμό του. Επίσης παραθέτει ότι επαγγελματική επάρκεια του Εσωτερικού Ελεγκτή μπορεί να εξασφαλιστεί με την κατάρτιση στην εργασία, την εσωτερική και εξωτερική κατάρτιση, το κύκλο εργασιών του προσωπικού. Βέβαια επισημαίνει ως την πιο αποτελεσματική μορφή κατάρτισης, την εκπαίδευση στο χώρο εργασίας και τα εξειδικευμένα μαθήματα. Καταλήγει ότι για να είναι δυνατή η αξιολόγηση οποιουδήποτε φορέα, ο τρόπος που οι πληροφορίες συγκεντρώνονται και στέλνονται σε Εσωτερικούς Ελεγκτές ώστε να επεξεργαστούν τις πληροφορίες και να συναγάγουν συμπεράσματα, πρέπει να οργανωθεί με βάση συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές εκπροσωπούνται, μεταξύ άλλων, από βασικές αρχές και ειδικούς κανόνες συμπεριφοράς.

Η Stanciu (2016) σε ερευνητική μελέτη που πραγματοποίησε, αναγνωρίζει τη σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου, ως σημαντικού πυλώνα για την εταιρική διακυβέρνηση. Ωστόσο, το καθεστώς αυτό επιτυγχάνεται με τη συνεχή και συνεκτική προσπάθεια όλων των Εσωτερικών Ελεγκτών και με ένα σαφές και σταθερό όραμα για την ανάπτυξη της λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου, που σχεδιάζεται από τον επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου.

Επικεντρώνεται στο ότι οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να προσδιορίζουν τους στρατηγικούς κινδύνους και τις τρέχουσες δραστηριότητες και ταυτόχρονα να προβλέψουν τους κύριους στρατηγικούς κινδύνους για το μέλλον. Ως εκ τούτου, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να προβλέπουν αυτές τις εκθέσεις κινδύνου, να παρακολουθούν τους υπάρχοντες κινδύνους και να καταρτίζουν το σχέδιο ελέγχου και τους στόχους των αποστολών βάσει των εκτιμώμενων κινδύνων. Επισημαίνει, την απαραίτητη πλέον ύπαρξη αυξημένων ικανοτήτων στους Εσωτερικούς Ελεγκτές, όσον αφορά τα συστήματα πληροφορικής και την επεξεργασία και τη μετάδοση ηλεκτρονικών δεδομένων και, αφετέρου, την εκτίμηση των ειδικών κινδύνων. Η εμφάνιση πλέον ορισμένων κινδύνων πληροφορικής μπορεί να οδηγήσει σε άμεσες συνέπειες στη διάσπαση της ασφάλειας των δεδομένων ή και στην εξασθένηση της ποιότητας της επεξεργασίας δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής διακοπής των συστημάτων (επιθέσεις χάκερ, επιθέσεις ιών). Ο κίνδυνος της τεχνολογίας πληροφοριών αποτελεί έναν από τους πέντε πρώτους κυρίαρχους κινδύνους που απασχολούν τους Εσωτερικούς Ελεγκτές την σήμερα εποχή. Συνοψίζοντας, καταλήγει ότι τα θέματα υψηλής προτεραιότητας στην εργασία των Εσωτερικών Ελεγκτών είναι η ευθυγράμμιση με τους στρατηγικούς επιχειρηματικούς κινδύνους της εταιρείας, η αυστηρή προσέγγιση των κινδύνων της πληροφορικής μέσω της ενσωμάτωσής τους στους επιχειρηματικούς κινδύνους, η αφομοίωση των τεχνικών και μέσων που βασίζονται στην τεχνολογία πληροφορικής στην τρέχουσα δραστηριότητα, την πρόσληψη έμπειρων ελεγκτών που αποδεικνύουν εκτεταμένες δεξιότητες στον τομέα της πληροφορικής και τη συνεχή κατάρτιση, μεταξύ άλλων στον τομέα της πληροφορικής.

Οι Ruse και Badea (2015) σε έρευνα που πραγματοποίησαν υποστηρίζουν ότι, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη δραστηριότητα ασφάλειας και συμβουλευτικής με σκοπό να προσθέσει κύρος στην επιχείρηση και να βελτιώσει στις δραστηριότητες της επιχείρησης. Συμβάλλει στην προσπάθεια της επιχείρησης στο να επιτύχει τους στόχους της διαμέσου ενός συστηματικού και πειθαρχημένου τρόπου, να εκτιμήσει και να βελτιώσει την αποδοτικότητα της στις διαδικασίες που αφορούν το risk management, τον έλεγχο και τις ρυθμίσεις. Αξιολογούν ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος υποστηρίζει την οικονομική οντότητα στο να πετύχει τους στόχους της και να παρέχει βοήθεια με σκοπό να αυξήσει την αποδοτικότητα, την ικανότητα του ελέγχου και της διαχείρισης των πόρων και των διαδικασιών. Τα χειροπιαστά στοιχεία του ελέγχου πρέπει να παρουσιάζουν δύο βασικά χαρακτηριστικά, αποδοτικότητα και ειλικρίνεια. Τα αποτελέσματα του Εσωτερικού Ελέγχου μεταφράζονται σε στοιχεία και προτάσεις. Κλείνοντας, υπογραμμίζουν την δυσκολία που υπάρχει ώστε να εκτιμήσουμε πώς ο Εσωτερικός Έλεγχος συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας ή της θέσης της εταιρείας, καθώς δεν υπάρχει κάποιος μαθηματικός τύπος ή κάποιο μοντέλο για να

μετρήσουμε τις αξίες αυτές. Αυτό μπορεί να γίνει εμφανές μόνο εκτιμώντας δραστηριότητες ή διαδικασίες αφού έχουν εφαρμοστεί οι προτάσεις που έχουν γίνει από το τμήμα του Εσωτερικού Ελέγχου.

Οι Florina et al. (2013) σε επιστημονικό άρθρο τους, καθορίζουν ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος εξατομικεύεται ως λειτουργία διαχειριστικής βοήθειας, η οποία επιτρέπει την ορθή αντίληψη της πραγματικότητας της επιχείρησης ως συνόλου ή και ως προκαθορισμένων διαδικασιών. Ξεχωρίζουν όμως, ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση των ενεργειών αντιμετώπισης κινδύνου, αλλά είναι υπεύθυνος για την παροχή διαχείρισης με εκθέσεις που παρέχουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τους βασικούς κινδύνους και την αποτελεσματική διαχείριση τους. Έτσι, ο Εσωτερικός Έλεγχος προσφέρει ασφάλεια για την αποτελεσματική λειτουργία της διαχείρισης κινδύνου, χωρίς να είναι υπεύθυνος για τη λήψη αποφάσεων όσον αφορά τις ενέργειες απόκρισης για τον μετριασμό των εκτοπισθέντων αρνητικών κινδύνων.

Η Badea (2013) σε επιστημονικό άρθρο της, αναδεικνύει ότι το πλάνο του Εσωτερικού Ελέγχου συνδέεται με το πλάνο του management. Συγκεκριμένα, ο Εσωτερικός Έλεγχος χαρακτηρίζεται από πολλούς ειδικούς ως ένας κλάδος/χαρακτηριστικό του management και ότι οι σύγχρονες μέθοδοι που ακολουθούνται στο management σε μια επιχείρηση, δε μπορούν να αναπτυχθούν χωρίς ένα απαιτητικό και ευέλικτο έλεγχο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Εισαγωγή στον Εσωτερικό Έλεγχο

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία που αφορά τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες των εταιρειών. Θεωρείτε ένα κρίσιμο ζήτημα αφού συνδέεται με τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων διότι οι σημερινές επιχειρήσεις λειτουργούν και αναπτύσσονται σε ένα ιδιαίτερα σύνθετο και ανταγωνιστικό περιβάλλον, το οποίο ενέχει σοβαρούς κινδύνους όπως το οικονομικό και επιχειρησιακό περιβάλλον, την πιθανή επιχειρηματική αποτυχία, τις αποφάσεις ρυθμιστικού παρεμβατισμού από τις εποπτικές αρχές και τις πολλές αβεβαιότητες, που πολλές φορές είναι συνυφασμένες με τις επιχειρησιακές δραστηριότητες.

Οι διοικήσεις, προκειμένου να ασφαλίσουν τις επιχειρήσεις τους από τους παραπάνω κινδύνους που διατυπώσαμε, υιοθετούν και αναπτύσσουν κατάλληλα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, συμβάλλοντας στον οικονομικό οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική – επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

3.2 Ορισμός – Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο ορισμός οποίος έχει δοθεί στον Εσωτερικό Έλεγχο είναι ο εξής ² : « Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική υπηρεσία, σχεδιασμένη και οργανωμένη, ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Μέσω τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, στοχεύει στην εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή τη

² Ηλεκτρονική Σελίδα Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου (https://ec.europa.eu/info/departments/internal-audit-service_el)

εξάλειψη του, βοηθώντας τον οργανισμό να εκπληρώσει τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχο».

Με άλλα λόγια, είναι το σύστημα που παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διοίκησης, την εφαρμογή στρατηγικών και πολιτικών της επιχείρησης, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων αλλά και την αποδοτική λειτουργία της.

Διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αξιοπιστία του οικονομικού οργανισμού, προσφέροντας προστιθέμενη αξία ώστε να επιτύχει υψηλούς δείκτες αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας.

Κλείνοντας, πρέπει να τονίσουμε ότι ένα υγιές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου εφαρμόζει προϋπολογιστικές μεθόδους, πρότυπα παραγωγής, παρακολούθηση και δραστηριοποίηση των υπαλλήλων με σκοπό την εκπαίδευση τους.

3.3 Βασικά Χαρακτηριστικά, Σκοποί και Στόχοι του Εσωτερικού Ελέγχου

Έξι χαρακτηριστικά προϋποθέτουν και συνεπάγονται την πραγματοποίηση ενός αποτελεσματικού Εσωτερικού Ελέγχου. Αυτά είναι τα εξής³:

1. Ένα καλά μελετημένο οργανωτικό σχέδιο : Το Management ενδιαφέρεται για ένα σύστημα λειτουργικό και ταυτόχρονα αποτελεσματικό. Η αυτονομία του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου και ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ευθυνών αυτού είναι τα δύο βασικά στοιχεία ενός καλού οργανωτικού σχήματος.

2. Ένα ικανοποιητικό σύστημα εξουσιοδότησης, αρμοδιοτήτων και ευθυνών : Μία σύγχρονη επιχείρηση, με τα σύνθετα και πολύπλοκα προβλήματα που αντιμετωπίζει, είναι αδύνατο να διοικηθεί από ένα μόνο άτομο. Θα πρέπει να υπάρχει ένα σχήμα εκχώρησης αρμοδιοτήτων, εξουσίας και ευθυνών. Η πηγή της εξουσίας στην επιχείρηση είναι στους μετόχους, οι οποίοι την εκχωρούν στο Διοικητικό Συμβούλιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο, με τη σειρά του, εκχωρεί αρμοδιότητες στον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, τον Γενικό Διευθυντή και τα άλλα διευθυντικά στελέχη. Όσο χαμηλότερα φτάνει αυτή η εκχώρηση αρμοδιοτήτων, τόσο αποτελεσματικότερα μπορεί να λειτουργήσει η επιχείρηση.

³ Τσακλάγκανος Α. (2008), “Ελεγκτική”, Εκδόσεις Κυριακίδη

3. Λογιστική Διάρθρωση : Η επιτυχία του Εσωτερικού Ελέγχου προϋποθέτει ένα λογιστικό σύστημα, το οποίο πρέπει να είναι σε θέση να μετράει τη λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα των επιμέρους οργανωτικών μονάδων. Ένα τέτοιο σύστημα περιλαμβάνει ένα διάγραμμα λογαριασμών, ένα εγχειρίδιο λογιστικών στόχων, περιγραφή θέσεων, αριθμημένα εσωτερικά έγγραφα κλπ.

4. Σύγχρονη πολιτική προσωπικού : Η ικανότητα των ατόμων που θα εφαρμόσουν τον Εσωτερικό Έλεγχο οδηγεί στη επιτυχία του ελέγχου. Γι' αυτό τον λόγο πραγματοποιούνται σύγχρονες πολιτικές προσωπικού και διαδικασίες προσλήψεων ικανών και τίμιων ατόμων.

5. Κατάλληλο και αποτελεσματικό προσωπικό εσωτερικού ελέγχου : Το προσωπικό του Εσωτερικού Ελέγχου είναι υπεύθυνο για την επιτυχία και την επίτευξη των στόχων του τμήματος αυτού. Ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να εξετάζει και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, διότι η έλλειψη ανεξαρτησίας του Εσωτερικού Ελεγκτή (είναι υπάλληλος της επιχείρησης) είναι πιθανό να μειώσει τη σπουδαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου. Για να αποφευχθεί αυτό θα πρέπει το τμήμα του Εσωτερικού Ελέγχου να βρίσκεται μόνο κάτω από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τον Πρόεδρο της επιχείρησης.

6. Μία ικανή και δραστήρια Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) : Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου είναι η επιβεβαίωση αξιόπιστων χρηματοοικονομικών αναλύσεων και η διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας. Η Ελεγκτική Επιτροπή εκλέγεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας, το οποίο προσδιορίζει τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της. Η ύπαρξη ικανών μελών στην επιτροπή ενδυναμώνει και το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας.

Ο αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου είναι⁴ «η παροχή υπηρεσιών οι οποίες θα είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες και θα βοηθήσουν την επιχείρηση να εκπληρώσει τα καθήκοντα της με πιο αποτελεσματικό τρόπο, παρέχοντας αναλύσεις, εκτιμήσεις, συστάσεις και παρατηρήσεις αναφορικά με τις λειτουργίες, τις συναλλαγές και τις δοσοληψίες της εταιρείας».

Αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα και στην εισαγωγή των προτύπων του Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών⁵, σύμφωνα με τα οποία αντικειμενικός σκοπός της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είναι : « η βοήθεια προς τα μέλη του οργανισμού στην αποτελεσματική

⁴ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλωγραφία, Αθήνα

⁵ Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (www.hiia.gr/)

άσκηση των καθηκόντων τους. Για το σκοπό αυτό η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου τους εφοδιάζει με αναλύσεις, αξιολογήσεις, συστάσεις, συμβουλές και πληροφορίες που αφορούν τις ελεγχόμενες δραστηριότητες». Στον αντικειμενικό αυτό σκοπό της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, συμπεριλαμβάνεται και η άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου σε λογικό κόστος. Βέβαια, ο Εσωτερικός Έλεγχος πρέπει να παρακολουθεί όλα τα τμήματα και τις λειτουργίες της παραγωγής και διοίκησης ώστε να προσδιοριστούν τα προβλήματα που τυχόν υπάρχουν και οι αιτίες τους καθώς και να βρεθούν λύσεις στις οποίες κάθε ελεγκτής φέρει τη δική του γνώμη και τη δική του λύση που θεωρεί ότι είναι η καλύτερη και πιο αποτελεσματική. Επιπλέον, ως αντικειμενικοί στόχοι του Εσωτερικού Ελέγχου θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τους παρακάτω ⁶ :

- Η προστασία, των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, με κατάλληλες ενέργειες ελέγχου, από φύσεως καταστροφή ή κλοπή. Τα περιουσιακά στοιχεία που χρήζουν προστασίας δε είναι μόνο πάγια στοιχεία ενεργητικού όπως αποθέματα, μηχανήματα κλπ., αλλά και τα μη φυσικά όπως οι λογαριασμοί των πελατών, οι συμβάσεις και τα λογιστικά τεκμήρια .

- Η ανάγκη ύπαρξης ενός διευρυμένου φάσματος ακριβών και αξιόπιστων πληροφοριών απαραίτητων στην λήψη όλων των αναγκαίων αποφάσεων από τους διοικούντες, είναι ένας από τους στόχους του Συστήματος Εσωτερικού ελέγχου.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου έχει στόχο επίσης τον αποκλεισμό ή την αποθάρρυνση σπατάλης και αντιοικονομικής χρησιμοποίησης όλων των παραγωγικών της συντελεστών. Ο Εσωτερικός Έλεγχος οφείλει να εμποδίζει κάθε αντιπαραγωγική επικάλυψη δραστηριοτήτων, υποαπασχόληση πόρων και κάθε μορφή μη αποδοτικής χρησιμοποίησης των μέσων της. Συνοψίζοντας ο Εσωτερικός Έλεγχος έχει ως πρωταρχικό στόχο ⁷ «να ελέγχει, να εκτιμά και να επισημαίνει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας κατά πόσο οι συναλλαγές και η γενικότερη δραστηριότητα της εταιρείας, καθώς και των βασικών μετόχων, των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, των στελεχών της εταιρείας και των συνδεδεμένων προσώπων λαμβάνει χώρα χωρίς να θίγονται τα συμφέροντα των επενδυτών/μετόχων της εταιρείας και περαιτέρω χωρίς να απειλείται η διαφάνεια και η ομαλή λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς».

⁶ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα, Σελ. 102

⁷ Καζαντής Χ. (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος: Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus, Αθήνα

3.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος, όπως αναφερθήκαμε, προσπαθεί να καλύψει ελεγκτικά όλους τους χώρους της επιχείρησης, που σημαίνει ότι δεν περιορίζεται μόνο στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων αλλά έχει επεκταθεί σε τόσα είδη όσες είναι και οι λειτουργίες της επιχείρησης.

Η κατηγοριοποίηση των ελέγχων μπορεί να γίνει με βάση το στοιχείο στο οποίο επιλέγει να δώσει έμφαση ο κάθε έλεγχος. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε ⁸ :

1. Οικονομικός / Λογιστικός Έλεγχος (Financial Audit) : Είναι ο Έλεγχος που δίνει έμφαση στη διαπίστωση της ορθής παρουσίασης, ακρίβειας, αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και οικονομικών μεγεθών.

2. Διοικητικός Έλεγχος (Management Audit) : Είναι οι Έλεγχοι που αφορούν το οργανωτικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη λήψη αποφάσεων, τη συμμόρφωση σε αυτές και την εκτίμησή τους. Με τον έλεγχο αυτό διαπιστώνεται κατά πόσο οι διαδικασίες ή οι λειτουργίες συμβάλλουν θετικά και κατά πόσο η επιχείρηση διαχειρίζεται με άριστο τρόπο τους διαθέσιμους πόρους φέρνοντας αποτέλεσμα στη λειτουργία της επιχείρησης. Εν ολίγοις κύριος στόχος του Διοικητικού Ελέγχου είναι η σωστή διοίκηση των τμημάτων.

3. Λειτουργικός Έλεγχος (Operational Audit) : Αξιολογεί κατά πόσο μια λειτουργία εκτελείται με βάση τις διοικητικές και επιχειρησιακές αρχές, δηλαδή σύμφωνα με τους κανονισμούς που έχει θέσει η επιχείρηση. Αποβλέπει στην εξακρίβωση κατά πόσο λειτουργούν αποδοτικά, αποτελεσματικά και σύμφωνα με την πρόθεση της διοίκησης, οι πόροι που έχουν διατεθεί. Επιπλέον επαληθεύει εάν οι στόχοι της διοίκησης επιτυγχάνονται με τον πιο τελέσφορο και αποδοτικό τρόπο.

4. Έλεγχος Παραγωγής (Production Audit) : Επιδιώκει την εξακρίβωση της ορθής τήρησης των διαδικασιών σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας και των προβλεπόμενων παραγομένων ποσοτήτων που έχει στοχοθετήσει η εκάστοτε διοίκηση, σε μια συγκεκριμένη και προγραμματισμένη χρονική περίοδο.

5. Έλεγχος Συμμόρφωσης (Compliance Audit) : Ο έλεγχος αυτός έχει ως σκοπό τη διαπίστωση της συμμόρφωσης με τους προσυμφωνημένους κανόνες και όρους της επιχείρησης. Αναπτύσσει προγράμματα ελέγχου για να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του προγράμματος συμμόρφωσης του οικονομικού οργανισμού. Η λειτουργία του ελέγχου συμμόρφωσης αξιολογεί κατά πόσο το πρόγραμμα προωθεί μια

⁸ Καζαντής Χ. (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος: Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus, Αθήνα

κουλτούρα που προάγει την ηθική και τη συμμόρφωση της συμπεριφοράς με επαρκείς Εσωτερικούς Ελέγχους που εμποδίζουν αποτελεσματικά τον εντοπισμό παραβιάσεων των νόμων, κανονισμών, πολιτικών ή κώδικα δεοντολογίας. Παράλληλα, διασφαλίζει ότι οι προσδοκίες και οι ευθύνες συμμόρφωσης γνωστοποιούνται στους εργαζομένους.

3.5 Αρμοδιότητες και Αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου

Η Υπηρεσία του Εσωτερικού Ελέγχου οργανώνεται σύμφωνα με τις αρμοδιότητες της, οι οποίες εκτός από εκτελεστικό περιεχόμενο περιλαμβάνουν, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, και συμβουλευτικό ρόλο. Η Υπηρεσία του Εσωτερικού Ελέγχου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της⁹ :

- Εκτιμά τη συμμόρφωση με τις θεσπισμένες διαδικασίες της διοικητικής και οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης, καθώς και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και την αξιοπιστία των πληροφοριών που παράγονται.
- Ενημερώνει τη διοίκηση της εταιρείας για τα αποτελέσματα του ελέγχου, υποβάλλοντας συστάσεις και προτάσεις και μεριμνά για την υλοποίηση των μέτρων που έχει αποφασίσει η διοίκηση.
- Ελέγχει την πληρότητα, ακρίβεια και αξιοπιστία των στοιχείων, των λογιστικών εγγραφών και βιβλίων της επιχείρησης, αλλά και των οικονομικών καταστάσεων.
- Αξιολογεί τα σχέδια δράσης, τις αποφάσεις και διαδικασίες που έχει θεσπίσει η διοίκηση της επιχείρησης, το βαθμό της πιστής εφαρμογής τους και τη συμμόρφωση με την κείμενη νομοθεσία, και ειδικά με τη νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς.
- Ελέγχει την πολιτική προσλήψεων, αξιολογήσεων, προαγωγών το προσωπικού.
- Αξιολογεί τις σχέσεις συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων, τόσο εντός των τμημάτων, όσο και μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της επιχείρησης.
- Εκτιμά το κόστος κάθε τμήματος της εταιρείας και συγκρίνοντάς το με το προϋπολογισθέν κόστος, αλλά και με το αντίστοιχο όφελος, καταλήγει σε επικερδή ή ζημιογόνα δραστηριότητα. Εντοπίζει και προτείνει σημεία που επιδέχονται βελτίωση.

⁹ Νεγκάκης Χ., Ταχονάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

- Αξιολογεί την απόδοση των επενδύσεων βάσει των αρχικών προϋπολογισμών και σχεδιασμών.
- Εξετάζει με συστηματικό τρόπο τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, αναζητά τις αιτίες που τον προκαλούν και προτείνει μέτρα αντιμετώπισής του.
- Αξιολογεί τις διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί για τη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας και όταν κρίνεται απαραίτητο, επιβεβαιώνει την ύπαρξη τους μέσω καταμετρήσεων ή άλλων μεθόδων επιβεβαίωσης.
- Συνεργάζεται με τη διοίκηση της εταιρείας και τους εξωτερικούς ελεγκτές σε ό, τι αφορά στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή των τακτικών και έκτακτων εξωτερικών ελέγχων.
- Συμμετέχει στην οργάνωση, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή βασικών λειτουργιών και διαδικασιών της εταιρείας, που η ανάπτυξη τους βασίζεται στη μηχανοργάνωση και την πληροφορική.
- Διενεργεί έλεγχο για την τήρηση των δεσμεύσεων που περιέχονται στα ενημερωτικά δελτία και τα επιχειρηματικά σχέδια της εταιρείας σχετικά με τη χρήση των κεφαλαίων που αντλήθηκαν.
- Διενεργεί έλεγχο της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως παροχών προς τα μέλη της διοικήσεως, αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων.
- Ελέγχει τις σχέσεις και συναλλαγές της εταιρείας με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις ή με τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας.

Η άσκηση των ανωτέρω αρμοδιοτήτων στοχεύει στη ανάπτυξη ενός επαρκούς Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο θα πρέπει κυρίως να βασίζεται στις ακόλουθες αρχές¹⁰ :

- Επαρκή λογιστική οργάνωση και κατάλληλη μηχανογραφική υποστήριξη.
- Σαφή διαχωρισμό των τριών βασικών λειτουργιών της οικονομικής μονάδας, δηλαδή της συναλλακτικής, της διαχειριστικής και της λογιστικής. Οι τρεις αυτές λειτουργίες θα πρέπει να είναι υπηρεσιακώς ανεξάρτητες και να ασκούνται από πρόσωπα τα οποία δεν θα συνδέονται με στενό προσωπικό ή οικογενειακό δεσμό.
- Κατανομή συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων και ευθυνών στο προσωπικό της οικονομικής μονάδας. Στο πλαίσιο αυτό, το προσωπικό θα πρέπει να διαθέτει

¹⁰ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

τα κατάλληλα προσόντα, ικανότητα και ακεραιότητα χαρακτήρα, αλλά και προσήλωση στους στόχους της διοίκησης. Ο σχεδιασμός των αρμοδιοτήτων του προσωπικού πρέπει να ανταποκρίνεται πάντοτε στη βασική αρχή: «ο ταμίας απαγορεύεται να είναι λογιστής» και αντίστροφα.

- Καθιέρωση μέτρων φυσικής προστασίας των περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα θα πρέπει να λαμβάνονται λογιστικών βιβλίων της μονάδας, αποκλείοντας την πρόσβαση σε αυτά μη αρμόδιων υπαλλήλων.

- Άμεση έκδοση στοιχείων για κάθε συναλλαγή, τα οποία θα είναι προαριθμημένα και επικυρωμένα από το αρμόδιο πρόσωπο, αλλά και ορθή λογιστικοποίηση τους.

- Διενέργεια σε τακτά χρονικά διαστήματα φυσικών επαληθεύσεων, τόσο των περιουσιακών στοιχείων της μονάδας, όσο και των λογαριασμών που τηρεί, από πρόσωπο ανεξάρτητο από εκείνο που έχει την ευθύνη για την λογιστική παρακολούθηση και συμφωνία των τηρούμενων λογαριασμών.

3.6 Ο Ρόλος και η Αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου

Όσο οι επιχειρήσεις αυξάνουν σε μέγεθος και ο τρόπος λειτουργίας τους γίνεται όλο και πιο πολύπλοκος, τόσο και η διοίκηση τους γίνεται πιο δύσκολη. Κάθε μεγάλη επιχείρηση αποτελείται από πολλές διευθύνσεις και τμήματα ώστε η επίβλεψη των εργαζομένων στους διάφορους τομείς να είναι δύσκολη, αν δεν έχουν εντοπισθεί και εφαρμοσθεί σύγχρονες μέθοδοι διοίκησης με την συμβολή πάντα της ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Καθίσταται, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη θέσπισης μέτρων και διαδικασιών με τις οποίες θα διασφαλίζεται τόσο η εύρυθμη όσο και η αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης. Έτσι, με τον τρόπο αυτό είναι δυνατή η συγκέντρωση των διαφόρων πληροφοριών, οικονομικών, τεχνικών και άλλων, σε αξίες και ποσότητες, ώστε να χρησιμοποιούνται οι πληροφορίες αυτές και να λαμβάνονται ορθολογικές αποφάσεις.

Η εγκυρότητα των πληροφοριών σχετίζεται άμεσα με τις τρέχουσες διαδικασίες, τον επαναλαμβανόμενο έλεγχο και την εκτίμηση αυτών. Σε αυτό το σημείο γίνεται κατανοητή η σημασία της παρουσίας του επαναλαμβανόμενου Εσωτερικού Ελέγχου, για την εξακρίβωση της επίτευξης των στόχων αλλά και σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται οι προϋποτιθέμενες

στρατηγικές από τα μέλη και τη διοίκηση της επιχείρησης. Επιπρόσθετα, συμβάλει αποτελεσματικά τον εντοπισμό των διαχειριστικών αδυναμιών, την πρόληψη και την καταστολή των απρόβλεπτων γεγονότων, θετικά στοιχεία για την ομαλή λειτουργία της επιχείρησης.

Τα πρόσωπα τα οποία διενεργούν τον Εσωτερικό Έλεγχο, είναι οι λεγόμενοι Εσωτερικοί Ελεγκτές. Πρόκειται για στελέχη της επιχείρησης που μέσα από τον έλεγχο και την επιθεώρηση των διαδικασιών, παρέχουν ζωτικές πληροφορίες στη διοίκηση για τη λήψη αποφάσεων που θα διασφαλίσουν την καλύτερη λειτουργία της επιχείρησης. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής, εξετάζει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, αξιολογεί τόσο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό του συστήματος όσο και την αποτελεσματική λειτουργία του.

Με άλλα λόγια, Ο Εσωτερικός Έλεγχος, καλύπτει όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης όπως τις αγορές, πωλήσεις, παραγωγή. Η εφαρμογή προϋπολογιστικών μεθόδων, προτύπων παραγωγής, εποπτείας των εργαστηρίων, μελετών χρόνου και κινήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων των υπαλλήλων.

Ωστόσο ο Εσωτερικός Έλεγχος έχει ακόμη σημαντική σπουδαιότητα και για τον Ορκωτό Λογιστή. Τα αποτελέσματα του Εσωτερικού Ελέγχου και ο βαθμός της ποιότητας τους, είναι η πρώτη εικόνα που θα έχει ο Ορκωτός Λογιστής για την επιχείρηση. Επιπλέον οι ανεξάρτητοι Ορκωτοί Λογιστές εξετάζουν και αξιολογούν το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τα δεδομένα που θα συλλέξουν, με σκοπό να καθορίσουν το πρόγραμμα και το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας, που είναι απαραίτητα για την έκφραση της γνώμης.

Η αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου είναι προφανής διότι το ανθρώπινο λάθος είναι κάτι το οποίο δεν μπορεί να αποφευχθεί. Τέτοια ανθρώπινα λάθη θεωρούνται οι κλοπές ή οι απάτες και γενικά ατέλειες της ανθρώπινης φύσης και ηθική. Επειδή είναι αδύνατον να εξαλειφθούν τελείως οι αδυναμίες αυτές όσα μέσα και να επιστρατευθούν, το μόνο που απομένει είναι η καταπολέμηση τους από τον Εσωτερικό Έλεγχο, για να περιορισθούν όσο το δυνατόν περισσότερο.

3.7 Βήματα Διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου

Σαφώς οι ελεγκτικές διαδικασίες διαφέρουν ως προς το αντικείμενο και το σκοπό ανάλογα με την εταιρεία που εφαρμόζονται, η εφαρμογή τους όμως γίνεται με βάση τις ίδιες αρχές. Τα βήματα που ακολουθούνται για την πραγματοποίηση του Εσωτερικού Ελέγχου είναι τα εξής ¹¹:

1. Προκαταρκτική Έρευνα : Η προκαταρκτική έρευνα αποτελεί το πρώτο βήμα για τη διενέργεια του Εσωτερικού Ελέγχου και σχετίζεται με την συλλογή πληροφοριών και δεδομένων ώστε να καταρτιστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ελέγχου στο οποίο θα υποδεικνύονται λεπτομερώς οι διαδικασίες που θα ακολουθήσουν. Τα στάδια που θα αναφερθούν στη συνέχεια, τηρούνται από τον Εσωτερικό Ελεγκτή στο σύνολό τους κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής έρευνας. Σε επακόλουθους ελέγχους ίσως κάποια από τα βήματα αυτά μπορούν να παραλειφθούν ως ένα βαθμό, εάν οι συνθήκες κριθούν κατάλληλες κατά την άποψη του Εσωτερικού Ελεγκτή.

α) Προετοιμασία. Οι διαδικασίες που αποτελούν την προετοιμασία είναι οι εξής :

- Το άνοιγμα (σε περίπτωση που ο έλεγχος γίνεται πρώτη φορά) ή η ενημέρωση (σε περίπτωση συνεχόμενου ελέγχου) του μόνιμου φακέλου.
- Η μελέτη προηγούμενων φύλλων εργασίας και εκθέσεων ελέγχου που έχουν να κάνουν με την ίδια ή παρεμφερή δραστηριότητες ή τομείς.
- Η αξιολόγηση της οργάνωσης της δραστηριότητας που ελέγχεται μέσα από οργανογράμματα και έντυπα που φέρουν ευθύνη.
- Η δημιουργία καταστάσεων υπενθύμισης, στις οποίες αναγράφονται τα στάδια που οφείλουν να ακολουθήσουν οι Εσωτερικοί Ελεγκτές. Στα δεξιά των εντύπων αυτών υπάρχει κενός χώρος, τον οποίο συμπληρώνει ο Εσωτερικός Ελεγκτής με το όνομα του, την ημερομηνία διενέργειας της εργασίας και το φύλλο εργασίας, στο οποίο είναι αρχειοθετημένη η εργασία αυτή.

β) Δημιουργία Ερωτηματολογίων. Αποσκοπούν στην αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που επικρατεί. Τα ερωτηματολόγια χρησιμοποιούνται για να υπάρξει μια αρχική εκτίμηση του ελεγκτή για το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της δραστηριότητας που πρόκειται να ελέγξει, μπορούν να έχουν μια πρόχειρη μορφή ή μια

¹¹ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

τυποποιημένη και συγκεκριμένη μορφή. Στις περισσότερες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται τυποποιημένης μορφής ερωτηματολόγια, το οποία είναι πιο δύσκολο να καταρτιστούν στην αρχή αλλά στη συνέχεια είναι εύκολη η προσαρμογή τους.

γ) Διενέργεια αρχικών συναντήσεων και συνεντεύξεων. Οι συναντήσεις αυτές γίνονται ανάμεσα στον Εσωτερικό Ελεγκτή και των προϊσταμένων των δραστηριοτήτων που πρόκειται να ελεγχθούν και πρέπει να καθορίζεται εκ των προτέρων σε συγκεκριμένο χρόνο. Επομένως, ο Εσωτερικός Ελεγκτής οφείλει να ενημερώσει εγκαίρως τον διευθυντή του αντίστοιχου τμήματος στο οποίο θα πραγματοποιήσει την προκαταρκτική έρευνα. Βασικός σκοπός των αρχικών συναντήσεων είναι η εξήγηση του σκοπού του ελέγχου, ο καθορισμός κάποιων διοικητικών θεμάτων και η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής συνεργασίας.

δ) Γνώση του τρόπου λειτουργίας και των στόχων της δραστηριότητας. Κατά τη διαδικασία της προκαταρκτικής έρευνας, ο Εσωτερικός Ελεγκτής πρέπει να συλλέξει όσες περισσότερες πληροφορίες μπορεί για την δραστηριότητα που θα ελέγξει. Ενδιάμεσα των πληροφοριών που συλλέγονται, περιγράφονται και οι εξής διαδικασίες σε οδηγό διαδικασιών:

- Καθορισμός τυχόν ειδικών έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη.
- Καθορισμός σχεδίων που έχουν αναπτυχθεί για πιθανή εφαρμογή στο μέλλον.
- Καθορισμός των οργανωτικών αλλαγών που έλαβαν χώρα πρόσφατα ή κατά το χρόνο που μεσολάβησε από τον προηγούμενο έλεγχο.
- Έκταση και τρόπος μεταφοράς εξουσιών και αρμοδιοτήτων, τυπικά και άτυπα.
- Έντυπα που χρησιμοποιούνται για την ολοκλήρωση των διαδικασιών, άτομα που εμπλέκονται στη διαδικασία και τεκμηρίωση της εργασίας.

ε) Γνώση της διοίκησης και του προσωπικού που συμμετέχει στη δραστηριότητα. Τονίζεται ότι είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέτρα ελέγχου σε μια επιχείρηση είναι η ύπαρξη της κατάλληλης διοίκησης σε όλα τα επίπεδα. Για την ακρίβεια, γνώση, πρόσβαση και επίβλεψη των δραστηριοτήτων. Κύρια αρμοδιότητα του Εσωτερικού Ελεγκτή στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας αποτελεί και η αξιολόγηση της διοίκησης που σχετίζεται άμεσα με τον βαθμό των ελεγκτικών διαδικασιών που θα εφαρμοστούν. Πιθανά αρνητικά σημεία τα οποία μπορεί να εντοπιστούν από τον Εσωτερικό Ελεγκτή σχετικά με τον τρόπο διοίκησης είναι τα εξής:

- Ανάθεση ευθυνών χωρίς αντίστοιχη εξουσία.

- Σπατάλη του χρόνου τη διοίκησης σε προβλήματα παρά στην πρόληψη και αποφυγή αυτών.

- Δημιουργία φόβου στο προσωπικό.
- Άγνοια των καθηκόντων που εκτελεί κάθε υπάλληλος
- Έλλειψη συστήματος επαναπληροφόρησης.

στ) Διενέργεια φυσικής επισκόπησης. Η φυσική επισκόπηση αποτελεί μια παρατηρητική ενέργεια που ευνοεί τον Εσωτερικό Ελεγκτή να κατανοήσει πως λειτουργεί ένα τμήμα της εταιρείας και σε ορισμένες περιπτώσεις που ακριβώς προκύπτουν τα καίρια προβλήματα. Αποκαλύπτει λεπτομερώς στον Εσωτερικό Ελεγκτή τις εργασίες που πραγματοποιούνται στην κάθε δραστηριότητα. Η διενέργεια φυσικής επισκόπησης πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Κατ' αρχάς ο Εσωτερικός Ελεγκτής περιφέρεται στους χώρους δραστηριότητας και αποκτά μια οπτική εικόνα. Με αυτήν την ενέργεια παρέχονται αξιοσημείωτες ενδείξεις σχετικά με τα μέτρα διαφύλαξης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και τον τρόπο εκτέλεσης των διαδικασιών. Έπειτα, ο Εσωτερικός Ελεγκτής διενεργεί μια συνοπτική επισκόπηση (καταγραφή), την λεγόμενη «walk-through».

ζ) Κατάρτιση διαγραμμάτων ροής διαδικασιών. Τα διαγράμματα ροής διαδικασιών είναι ένα εργαλείο στην ατζέντα του Εσωτερικού Ελεγκτή για να απεικονίσει και να αναλύσει σύνθετες κυρίως λειτουργίες. Κύριος στόχος του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι να μεταφέρει αυτήν ακριβώς την απεικόνιση στους προϊσταμένους του αλλά και την αντίληψη των διαδικασιών που ακολουθούνται.

η) Εκτίμηση των κινδύνων. Θεμέλιο στον οποίο στηρίζεται ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι το πρόγραμμα ελέγχου, το οποίο καταρτίζεται μετά την αξιολόγηση των κινδύνων κάθε δραστηριότητας. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής πρέπει να εξασφαλίζει επαρκή πληροφόρηση για τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνων από την ίδια την επιχείρηση, έτσι ώστε να αντιληφθεί την κουλτούρα της διοίκησης για την αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της και την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Συμπερασματικά η εκτίμηση κινδύνων είναι ένα από τα βασικότερα στάδια στα καθήκοντα του Ελεγκτή.

θ) Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της προκαταρκτικής έρευνας. Με το πέρας της προκαταρκτικής έρευνας, ο Εσωτερικός Ελεγκτής μπορεί πλέον να διαμορφώσει άποψη για το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της δραστηριότητας και στη συνέχεια να προχωρήσει στην επιλογή του ανάλογου προγράμματος ελέγχου. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής παράλληλα με την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής έρευνας, οφείλει να παρουσιάσει

τεκμηριωμένα στα φύλλα εργασίας του και να υποβάλλει στους προϊστάμενους του για έγκριση τα εξής στοιχεία: (i) αναφορά των κύριων αδυναμιών που εντοπίστηκαν, (ii) τα προτεινόμενα από αυτόν βήματα ελέγχου, (iii) εκτίμηση του ελεγκτικού χρόνου που απαιτείται, και (iv) εκτίμηση των ημερομηνιών – προθεσμιών ολοκλήρωσης του ελέγχου και της έκθεσης.

2. Σύνταξη προγράμματος ελέγχου : Όσον αφορά τον προγραμματισμό της Ελεγκτικής Διαδικασίας, ο Εσωτερικός Ελεγκτής συντάσσει ένα πλάνο ελέγχου σε ετήσια αλλά και μακροπρόθεσμη βάση, όπου διαμορφώνει τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας του τμήματος που θα ελέγξει. Σε ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα περιγράφεται η μορφή και η ουσία του ελέγχου, που εξαρτώνται από το μέγεθος, τον ρυθμό ανάπτυξης, το είδος του κλάδου της επιχείρησης, τις κύριες δραστηριότητες και τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν, χωρίς βέβαια να έχει προηγηθεί η διενέργεια προκαταρκτικής έρευνας. Το ετήσιο πρόγραμμα περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των λειτουργιών κάθε ελεγκτικού έργου. Αναλυτικότερα, καθορίζεται η φύση του ελέγχου και περιγράφονται οι στόχοι του, αναφέρεται ο αριθμός του εργατικού προσωπικού που προβλέπεται ότι θα απαιτηθούν για την διεκπεραίωση του έργου, γίνεται ένας προϋπολογισμός του κόστους και του χρόνου που απαιτείται για την υλοποίησή του. Παράλληλα με την εφαρμογή του προγράμματος ελέγχου, διενεργείτε αξιολόγηση του προγράμματος έτσι ώστε να προσαρμόζεται ταυτόχρονα με όσα υλοποιούνται στην πράξη.

3. Επιτόπια Εργασία : Επιτόπια εργασία (field-work) είναι η εργασία την οποία εκτελεί ο Εσωτερικός Ελεγκτής για να πραγματοποιήσει τα στάδια που του υπαγορεύονται από το πρόγραμμα ελέγχου. Η «επιτόπια εργασία» δεν σημαίνει απαραίτητα πως ο έλεγχος οφείλει να γίνει στο χώρο της δραστηριότητας που ελέγχεται αφού αρκετές από τις ελεγκτικές εργασίες μπορούν να λάβουν χώρα στο γραφείο του Εσωτερικού Ελεγκτή. Οι έλεγχοι που περιλαμβάνονται στην «επιτόπια εργασία» είναι οι εξής ¹² :

I. Έλεγχοι διαδικασιών (test of controls) : Οι έλεγχοι αυτοί, έχουν σαν σκοπό την αποτελεσματική λειτουργία των διαδικασιών. Οι έλεγχοι αυτοί ενέχουν κίνδυνο αποπροσανατολισμού των στόχων και σκοπών της εταιρείας και είναι οι εξής:

- Έλεγχοι εγκρίσεων (authorization tests), με σκοπό την επιβεβαίωση και αξιολόγηση των εγκρίσεων που λαμβάνονται κατά τη διάρκεια των λειτουργιών της επιχείρησης.

- Έλεγχοι διενέργειας εργασιών (transaction processing tests), με σκοπό την επιβεβαίωση ότι τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης φυλάσσονται και αξιοποιούνται αποτελεσματικά, έτσι ώστε σε αντίθετη περίπτωση να ληφθούν πρόσθετα μέτρα.

¹² Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

- Έλεγχοι διαφύλαξης της περιουσίας (physical safeguard tests), με σκοπό την επιβεβαίωση ότι τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης φυλάσσονται και αξιοποιούνται αποτελεσματικά, έτσι ώστε σε αντίθετη περίπτωση να ληφθούν πρόσθετα μέτρα.

II. Έλεγχοι τεκμηρίωσης εργασιών (substantive tests) : Οι έλεγχοι αυτού του είδους, διαμορφώνονται για να εντοπίζουν τάχιστα τα σφάλματα και ταυτόχρονα την εύρεση προτάσεων βελτίωσης. Απεναντίας, οι έλεγχοι διαδικασιών έχουν ως στόχο την αξιολόγηση της πρόληψης των σφαλμάτων, από το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Στους συγκεκριμένους ελέγχους υπάρχει κίνδυνος μη ανίχνευσης του λάθους και διακρίνονται στις εξής δύο κατηγορίες ¹³ :

- Αναλυτικές διαδικασίες (analytical procedures), που περιλαμβάνουν: α) Συγκρίσεις, μεταξύ αριθμητικών στοιχείων με στοιχεία προηγούμενων χρόνων, των προϋπολογισμών και του συγκεκριμένου κλάδου, ενώ στη συνέχεια αιτιολογούνται οι τάσεις και οι αποκλίσεις. β) Ανάλυση αριθμοδεικτών, όπου εξάγονται δεδομένα με την αποδοτικότητα, τη ρευστότητα και την κεφαλαιακή διάρθρωση της επιχείρησης. (γ) Χονδρικοί υπολογισμοί (predictive tests), μέσα από τους οποίους ο Εσωτερικός Ελεγκτής προσπαθεί να υπολογίσει ένα εύρος στο οποίο κυμαίνονται άλλα μεγέθη.

- Λεπτομερειακοί έλεγχοι (detail tests) που περιλαμβάνουν: (α) Παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων (assets controls). Οι έλεγχοι αυτοί γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για να εξακριβώσει ο ελεγκτής ότι υπάρχει η περιουσία της επιχείρησης, που αναφέρεται στα βιβλία της. (β) Συγκέντρωση επιβεβαιωτικών απαντήσεων από εμπειρογνώμονες, είτε είναι μέλη της εταιρείας, είτε είναι ανεξάρτητοι. (γ) Συγκέντρωση επιβεβαιωτικών απαντήσεων από τρίτους, οι οποίες έχουν αυξημένη αποδεικτική ισχύ ως ελεγκτικές μαρτυρίες. (δ) Εξέταση αναλύσεων λογαριασμών και δεδομένων που παρουσιάζονται στα βιβλία της επιχείρησης. (ε) Εξέταση συμφωνιών λογαριασμών (reconciliations). Πραγματοποιείται στις περιπτώσεις που υπάρχουν απαιτήσεις και υποχρεώσεις μεταξύ της επιχείρησης και τρίτων, όπως πελατών, προμηθευτών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. (στ) Έλεγχος παραστατικών (vouching). Πρόκειται για μια χρονοβόρα διαδικασία, για αυτό ανατίθεται συνήθως στους βοηθούς Εσωτερικούς Ελεγκτές, με τις αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές. (ζ) Επιβεβαίωση αριθμητικών πράξεων, η οποία διενεργείται παράλληλα με τις υπόλοιπες ελεγκτικές εργασίες. (η) Έλεγχος διαχωρισμού

περιόδων (cut-off). Επιβάλλεται να διατηρείται η αυτοτέλεια των περιόδων όπως ορίζει ο νόμος και η διοίκηση, έτσι ώστε να υπάρχει λογιστική ορθότητα, διοικητική πληροφόρηση αλλά και αποφυγή προστίμων.

4. Έκθεση Ελέγχου : Η έκθεση ελέγχου των Εσωτερικών Ελεγκτών αποτελεί την ουσιαστικότερη πληροφόρηση για την αξιολόγηση τόσο του έργου των Εσωτερικών Ελεγκτών όσο και του επαγγελματικού επιπέδου τους. Σκοπός της έκθεσης ελέγχου η παροχή πληροφοριών στη διοίκηση για τα δεδομένα της έρευνας. Επιπλέον η έκθεση ελέγχου αποσκοπεί να κατευθύνει συμβουλευτικά τη διοίκηση ώστε με τις αποφάσεις της να προβούν στην επιδίωξη του βέλτιστου αποτελέσματος. Οι σκοποί αυτοί πρέπει να χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής κατά το στάδιο σύνταξης της έκθεσης ελέγχου, ενώ ο Εσωτερικός Ελεγκτής οφείλει να έχει υπόψη του ότι :

- Ο στοχευμένος προσδιορισμός είτε της διαδικασίας είτε του σημείου που χρήζει βελτίωσης, αποτελεί το ουσιαστικότερο μέσω πληροφόρησης.
- Η πραγματική και πειστική υποστήριξη των συμπερασμάτων και η απόδειξη αυτών και της σημασίας τους, είναι το πιο αξιόπιστο μέσο επίτευξης της πειθούς των παραληπτών της έκθεσης.
- Η παρουσίαση δημιουργικών και εφικτών προτάσεων του Εσωτερικού Ελεγκτή συμβάλει στο να καθοριστούν οι ανάλογες ενέργειες ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα. Σύμφωνα με όσα παραθέσαμε παραπάνω, καταλήγουμε, ότι η ενημέρωση της διοίκησης για τα αποτελέσματα του ελέγχου θα πρέπει να γίνεται με την σύνταξη έκθεσης ελέγχου, η οποία πρέπει να είναι υπογεγραμμένη και να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη δομή, περιεχόμενο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Ωστόσο σε πιθανή περίπτωση επείγουσας λήψης μέτρων, η διατύπωση των ευρημάτων του εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται προφορικά, αλλά μετέπειτα θα συνταχθεί υποχρεωτικά γραπτή έκθεση.

Το διαβιβαστικό σημείωμα αποσκοπεί να εκθέσει περιεκτικά στους αποδέκτες της έκθεσης των εξής θέματα: α) το ελεγκτικό έργο που διεξήχθη, β) τα συμπεράσματα που κατέληξε ο Εσωτερικός Ελεγκτής, (γ) τις προτάσεις του εσωτερικού ελεγκτή για την αντιμετώπιση των ευρημάτων, (δ) μιας γενικής εικόνας για το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος. Όταν συνοδεύεται σύστημα βαθμολόγησης των ελεγχόμενων δραστηριοτήτων, ο βαθμός του ελεγκτή πρέπει να παρουσιάζεται στο διαβιβαστικό σημείωμα, όπου πρέπει να παρουσιάζεται και ο αντίστοιχος βαθμός της προηγούμενης περιόδου. Σε περίπτωση όπου τα ευρήματα είναι πολλά, στο διαβιβαστικό σημείωμα παρουσιάζονται τα βασικότερα από αυτά.

Πρωτεύων στόχος της διεξαγωγής του ελέγχου είναι ο εντοπισμός σημείων που χρήζουν βελτίωσης του συστήματος και επομένως, όσο έγκαιρα ενημερώνεται η διοίκηση για τα σημεία προτεινόμενων βελτιώσεων, τόσο έγκαιρα θα αποφασισθούν και θα ληφθούν διορθωτικά μέτρα, επιτυγχάνοντας το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για την οικονομική οντότητα.

5. Μεταγενέστερες ενέργειες : Με τον όρο «μεταγενέστερες ενέργειες» (follow-up) αναφερόμαστε στην διαδικασία κατά την οποία οι Εσωτερικοί Ελεγκτές αξιολογούν την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και το χρόνο εφαρμογής των ενεργειών που αποφασίζει η διοίκηση, σαν αποτέλεσμα των ευρημάτων των εσωτερικών και των εξωτερικών ελεγκτών. Το σύνολο των μεταγενέστερων ενεργειών προκύπτει από την εργασία των Εσωτερικών Ελεγκτών και καταλήγει σε μορφή έκθεσης ελέγχου. Η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της έκθεσης ελέγχου που κατατίθεται στη διοίκηση, συνδέεται άρρηκτα με την ποιότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται. Η λήψη των διορθωτικών μέτρων αποτελείται από δύο μέρη: α) την επιλογή των κατάλληλων διορθωτικών μέτρων, και β) την εφαρμογή τους. Η συμμετοχή των Εσωτερικών Ελεγκτών στην επιλογή των κατάλληλων διορθωτικών μέτρων αναλογεί με την υποβολή των κατάλληλων προτάσεων αντιμετώπισης των ευρημάτων ελέγχου, όπως αναφέρονται στην έκθεση ελέγχου, ενώ η συμμετοχή των εσωτερικών ελέγχων στην εφαρμογή των επιλεγέντων διορθωτικών μέτρων αντιστοιχεί με την ολοκλήρωση της προσπάθειας για ένα καλά οργανωμένο και σχεδιασμένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Ανάλογα με τη σπουδαιότητα και το χαρακτήρα των ευρημάτων, τα διορθωτικά μέτρα μπορεί να κυμαίνονται από ένα μικρό μέχρι ένα μεγάλο εύρος και περιλαμβάνουν: (α) τροποποίηση υπάρχουσας διαδικασίας, (β) δημιουργία νέας διαδικασίας (λειτουργικής, οικονομικής ή πληροφοριακής φύσεως), (γ) ανάθεση πρόσθετων αρμοδιοτήτων, (δ) κατάλληλο διαχωρισμό καθηκόντων χωρίς περιθώρια σύγκρουσης συμφερόντων, (ε) ενσωμάτωση πρόσθετου ή διαφορετικού μέτρου ελέγχου και (στ) συνυπολογισμοί οικονομικών μεγεθών.

3.8 Αδυναμίες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Πολλές από τις αρχές που καθορίζουν τον Εσωτερικό Έλεγχο υπάρχει η πιθανότητα να παραβιαστούν είτε με δόλο είτε από αμέλεια. Για παράδειγμα ο διαχωρισμός των ευθυνών των

καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων και των εργαζομένων χάνει την αξία του στη περίπτωση που διαπιστωθεί συμπαιγνία μεταξύ αυτών. Συγκεκριμένα, οι ελεγχόμενοι μπορούν δυσχεραίνουν το έργο του Ελεγκτή, με το να εμπλέκονται συνεχώς στην εργασία του ή να μην του παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες. Επιπρόσθετα, λανθασμένη λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου παρατηρείται όταν η διοίκηση εμπλέκεται στα καθήκοντα του Εσωτερικού Ελεγκτή με σκοπό να καλύψει ατασθαλίες ή παραλείψεις.

Άλλες αδυναμίες που παρουσιάζει ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι οι εξής ¹⁴ :

- Ανεπαρκή μέτρα διαφύλαξης των περιουσιακών στοιχείων.
- Λάθος σχεδιασμός του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.
- Έλλειψη υπευθυνότητας και ελέγχου.
- Αρνητική διάθεση διόρθωσης σφαλμάτων από προηγούμενο έλεγχο.
- Έλλειψη εφεδρικών μηχανημάτων Εσωτερικού Ελέγχου.
- Ελεγκτική μαρτυρία για μη επίτευξη στόχων στη λειτουργία του

Εσωτερικού Ελέγχου.

- Παράλειψη καθορισμού καθηκόντων

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι κυρίαρχο στοιχείο του Εσωτερικού Ελέγχου είναι ο ανθρώπινος παράγοντας, οπότε απροσεξίες, παραλείψεις, δυσκολία κατανόησης των οδηγιών και άλλα λάθη όπως για παράδειγμα στις εκτιμήσεις, συμβάλλουν στην διαμόρφωση ενός αναποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Ωστόσο η επιτυχία των στόχων του Εσωτερικού Ελέγχου σχετίζεται άμεσα με το κόστος, που απαιτείται για την παροχή των υπηρεσιών του τμήματος του Εσωτερικού Ελέγχου. Θα πρέπει δηλαδή οι ωφέλειες, οι οποίες προκύπτουν από μια διαδικασία ελέγχου, να υπερβαίνουν το κόστος της υιοθέτησης της διαδικασίας αυτής.

Αν και είναι δύσκολο να μετρηθούν επακριβώς το κόστος και οι ωφέλειες μιας διαδικασίας ελέγχου, εν τούτοις θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια, χρησιμοποιώντας και εκτιμήσεις, να συνδέεται πάντα το κόστος του Εσωτερικού Ελέγχου με τις αναμενόμενες ωφέλειες.

¹⁴ Τσακλάγκανος Α. (2008), “Ελεγκτική”, Εκδόσεις Κυριακίδη

Κλείνοντας, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι απαραίτητο να διεξάγεται από επαγγελματίες ορκωτούς ελεγκτές ή πιστοποιημένους Εσωτερικούς Ελεγκτές, που θα κατέχουν την απαραίτητη γνώση και εξειδίκευση, αλλά θα χαρακτηρίζονται και από ακεραιότητα και αμεροληψία. Έτσι εξασφαλίζεται η αντιμετώπιση των κινδύνων και η επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1 Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν ο Κανονισμός της λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, το Θεσμικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου στην Ελλάδα, ο Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου καθώς και οι βασικές αρχές και τα Πρότυπα του Εσωτερικού Ελέγχου όπως προβλέπονται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών που οφείλει να υπόκειται και να συμμορφώνεται ο Εσωτερικός Έλεγχος.

4.2 Κανονισμός Λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου ακολουθεί έναν κανονισμό, προκειμένου να λειτουργήσει ορθά. Η κάθε επιχείρηση ή οργανισμός καθορίζει με δικά της κριτήρια τον κανονισμό λειτουργίας του τμήματος ή της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με τις πολιτικές που έχει θέσει και τις οδηγίες του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, καθώς και τη νομοθεσία. Μέσα στον κανονισμό της λειτουργίας καθορίζονται οι λόγοι που δικαιολογούν και καθιστούν απαραίτητη την ύπαρξη Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου. Επίσης, αναφέρονται ο σκοπός της υπηρεσίας, ο διαχωρισμός των επιμέρους τμημάτων της με τις αρμοδιότητες που θα έχει το κάθε τμήμα, και τα επιμέρους καθήκοντα των στελεχών-Εσωτερικών Ελεγκτών της υπηρεσίας. Στο σώμα του κανονισμού είναι απαραίτητο να αναφέρονται θέματα σχετικά με ρυθμιστικές διατάξεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, καθώς και της Τράπεζας της Ελλάδος, οι οποίες θα πρέπει να αποτυπώνονται στον κανονισμό. (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Απόφασή υπ' Αριθμόν 5/204/14.11.2000). Επιπλέον, στον κανονισμό καθορίζονται τα συστήματα και οι διαδικασίες του Εσωτερικού Ελέγχου, η μεθοδολογία του ελέγχου, η οργάνωση των λογιστικών, οικονομικών, μηχανογραφικών και λοιπών υπηρεσιών της επιχείρησης. Τέλος, στον κανονισμό της λειτουργίας της υπηρεσίας, καταγράφονται, τα προσόντα των ελεγκτών, ο κώδικας δεοντολογίας των Εσωτερικών Ελεγκτών και οι κανόνες συμπεριφοράς ¹⁵.

¹⁵ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

4.3 Θεσμικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου στην Ελλάδα

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 εισήχθη και στην Ελλάδα η έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου. (Πρωτοδικείο Αθηνών, Απόφαση 1457/7.6.85). Με αυτήν την πράξη, ιδρύθηκε το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.), που αποτέλεσε και το πρώτο συλλογικό όργανο, που διασαφήνισε τις διαδικασίες του Εσωτερικού Ελέγχου στοχεύοντας συγχρόνως στη δημιουργία μιας οργάνωσης επαγγελματιών, για την ανάπτυξη, εξέλιξη και προώθηση του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή στην Ελλάδα. Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (Institute of Internal Auditors, ΙΙΑ) έχει αναγνωρίσει το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, γεγονός που νομιμοποιεί και επισημοποιεί ακόμα περισσότερο την υπόστασή του τελευταίου στο διεθνές και εγχώριο ελεγκτικό τομέα. Η διοίκησή του ασκείται από διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από πτυχιούχους, κυρίως Οικονομικών Ανωτάτων Σχολών, με εργασιακή εμπειρία ως Εσωτερικοί Ελεγκτές.

Το 2000 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με την Υπ' Αριθμόν 5/204/14.11.2000 Απόφασή της, καθορίζει τις υποχρεώσεις των εισηγμένων και συνδεδεμένων με αυτές, στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.) εταιρειών, θέτει για πρώτη φορά ένα θεσμικό πλαίσιο για τον Εσωτερικό Έλεγχο. Ιδιαίτερη σημασία έχει το άρθρο 12 της απόφασης της Επιτροπής, το οποίο αναφέρει πως ένα τμήμα για τον Εσωτερικό Έλεγχο είναι απαραίτητο σε μία επιχείρηση. Συνεχίζει υπερθεματίζοντας πως αρμοδιότητες του τμήματος πρέπει να είναι «η συνεχής παρακολούθηση της λειτουργίας της εταιρείας». Μέσα στις ευθύνες των Εσωτερικών Ελεγκτών του τμήματος συγκαταλέγονται η ευθύνη της έγγραφης ενημέρωσης, του διοικητικού συμβουλίου ανά τακτά χρονικά διαστήματα, σχετικά με τις διαπιστώσεις της εφαρμογής του κανονισμού και των πολιτικών της ενδοεπιχειρησιακής λειτουργίας.

Λοιπές αναφορές του άρθρου 12 σχετικές με τη διάρθρωση του τμήματος του Εσωτερικού Ελέγχου ¹⁶ :

i. Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας διορίζει τον επικεφαλής του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου και καθορίζει τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του ελεγκτή. Οι κύριες αρμοδιότητες του τμήματος που σχετίζονται με τον έλεγχο της αξιοπιστίας των πληροφοριών που εισρέουν από τα τμήματα της εταιρείας, καθώς και των μέσων και του τρόπου συγκέντρωσης αυτών των δεδομένων.

¹⁶ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

ii. Επίσης, οι αρμοδιότητες του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι η διαπίστωση για το αν η διοίκηση και οι διαδικασίες της εταιρίας συμμορφώνονται με τις οδηγίες, τους κανονισμούς και τους νόμους.

iii. Το τμήμα του Εσωτερικού Ελέγχου μεριμνά για την προστασία των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας και τη διαπίστωση και διασφάλιση της υπέρξεώς τους.

iv. Αποδοτική και αποτελεσματική διαχείριση των πόρων της επιχείρησης και έλεγχο για τη σωστή χρήση τους με τρόπους που δεν θα ζημιώνει την επιχείρηση.

v. Έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της επιχείρησης και των συναλλαγών της εταιρείας, όπως είναι για παράδειγμα οι ενδοομιλικές συναλλαγές μιας εταιρείας.

vi. Έλεγχος σύγκλισης αποτελεσμάτων και στόχων.

Ο νόμος 3016/2002 (ΦΕΚ Α' 110/17.5.2002), σχετικά με την Επιχειρησιακή Διοίκηση ακολούθησε, ρυθμίζοντας ειδικότερα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας ανωνύμων εισηγμένων εταιριών, όπως είναι η καθιέρωση στις εταιρείες αυτές Εσωτερικού Ελέγχου σε υποχρεωτική βάση (Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, άρθρο 6). Όπως χαρακτηριστικά το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει, είναι απαραίτητο μια εταιρεία, να διαθέτει «Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας», ο οποίος διαμορφώνεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας, προκειμένου για να προχωρήσει σε εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών της σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, ήδη κατά το πρώτο στάδιο υποβολής της αίτησης.

Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας περιλαμβάνει τη διάρθρωση των υπηρεσιών που μια εταιρεία έχει, καθώς και τα αντικείμενά τους, τη σχέση που συνδέει τις υπηρεσίες αυτές μεταξύ τους, αλλά και τη σχέση τους με τη διοίκηση, και οπωσδήποτε ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας περιλαμβάνει, περιγράφοντας ρυθμιστικά, και την υπηρεσία Εσωτερικού ελέγχου της οποίας η ύπαρξη κρίνεται απαραίτητη, την υπηρεσία εξυπηρέτησης των μετόχων της εταιρείας, καθώς και την υπηρεσία εταιρικών ανακοινώσεων (Άρθρο 6, Παράγραφος 2, Εδάφιο α). Επίσης, ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας ρυθμίζει θέματα αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη μελών του διοικητικού συμβουλίου (Εδάφιο β), και τις διαδικασίες πρόσληψης διευθυντικών στελεχών, τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών που πραγματοποιεί η εταιρεία με πρόσωπα που έχουν σημαντική και ουσιαστική πρόσβαση σε προνομιακές πληροφορίες, όπως χαρακτηριστικά το εδάφιο αα. της παραγράφου δ του άρθρου 6 αναφέρει, γεγονός που έχει βαρύνουσα σημασία για την αναγνώριση του Εσωτερικού Ελέγχου ως μια λειτουργία άρρηκτα συνδεδεμένη με τη ροή των

πληροφοριών, και αναγνώριση της ίδιας της πληροφορίας ως του ουσιαστικότερου εργαλείου ενδοεπιχειρησιακά που συνδράμει καίρια στην οικοδόμηση του ελέγχου. Στο σημείο αυτό, έπονται θέματα γνωστοποιήσεων δημοσίως, συναλλαγών, καθώς και ρύθμιση κανόνων ενδοομιλικών συναλλαγών.

Το άρθρο 7 ορίζει, άλλα θέματα σχετικά με την οργάνωση του Εσωτερικού Ελέγχου, η ύπαρξη του οποίου, όπως προαναφέρθηκε, είναι υποχρεωτική και προϋπόθεση εισαγωγής στις οργανωμένες χρηματαγορές. Όπως χαρακτηριστικά ορίζει:

i. «Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρείας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου» (Άρθρο 7, Παράγραφος 2).

ii. «Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας και είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Δεν μπορούν να ορισθούν ως Εσωτερικοί Ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη τα οποία έχουν και άλλες, εκτός του Εσωτερικού Ελέγχου αρμοδιότητες, ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας» (Άρθρο 7, Παράγραφος 3).

iii. «Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρείας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρείας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους Εσωτερικούς Ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρείας οφείλει να παρέχει στους Εσωτερικούς Ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους» (Άρθρο 7, Παράγραφος 4).

Όπως γίνεται φανερό, οι τελευταίες αυτές παράγραφοι θέτουν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές στην άσκηση του Εσωτερικού Ελέγχου και καθορίζουν δικλίδες ασφαλείας, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται το ανεξάρτητο του χαρακτήρα της εργασίας του Εσωτερικού Ελεγκτή.

Το άρθρο 8 ορίζει τις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας του Εσωτερικού Ελέγχου, που συνίστανται στο να παρακολουθεί την εφαρμογή του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, της νομοθεσίας, καθώς και αν τηρούνται σωστά (Παράγραφος α).

Επίσης, η υπηρεσία αυτή οφείλει να παραδίδει στη διοίκηση της εταιρείας αναφορά σχετικά με περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων μελών του

διοικητικού συμβουλίου με τα αυτά της εταιρίας (Παράγραφος β), να ενημερώνει εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο τη διοίκηση της εταιρείας για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο (Παράγραφος γ), και να παρέχει κάθε στοιχείο και πληροφορία που μπορεί να ζητηθεί από τις Εποπτικές Αρχές, με τις οποίες καλούνται οι ελεγκτές να συνεργάζονται καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διευκόλυνση του ελέγχου που διεξάγεται από τις Αρχές (Παράγραφος δ).

Τέλος, το άρθρο 9 αναφέρεται σε θέματα σχετικά με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και την περιγραφή και ρύθμιση αποκλίσεων στη χρήση αντληθέντων κεφαλαίων.

Το 2003, ο «Περί Εσωτερικού Ελέγχου Νόμος» 3742 (Ν. 3741/25.7.2003) καθόρισε τη φύση του Εσωτερικού Ελέγχου στον δημόσιο τομέα, αποσαφηνίζοντας έννοιες όπως: «εσωτερικός έλεγχος», «ελεγχόμενος οργανισμός», «έφορος εσωτερικού ελέγχου», και όριζε τις αρμοδιότητες της ανεξάρτητης Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, σχετικά με τον έλεγχο οργανισμών. Η υπηρεσία αυτή προΐσταται από τον έφορο, ενώ οι λειτουργοί της υπηρεσίας είναι μέλη της δημόσιας υπηρεσίας και διορίζονται από τον περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο και διενεργούν ελέγχους σε οποιαδήποτε δραστηριότητα του ελεγχόμενου οργανισμού. Για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, δημιουργείται το Συμβούλιο Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Το 2005, ο Ν. 3429/05 (ΦΕΚ 314/α/27.12.2005) περί Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (ΔΕΚΟ) ορίζει ρυθμιστικά θέματα Εσωτερικού Ελέγχου των δημοσίων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και αναγνωρίζει για πρώτη φορά επίσημα την ανάγκη ύπαρξης του Εσωτερικού Ελέγχου στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Το άρθρο 4 του νόμου αυτού, κάνει λόγο για το υποχρεωτικό της παρουσίας Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας των ΔΕΚΟ. Η υπηρεσία αυτή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

i. Την παρακολούθηση για το αν εφαρμόζεται και τηρείται ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας και το καταστατικό της δημόσιας επιχείρησης, καθώς και της νομοθεσίας που αφορά την επιχείρηση (Άρθρο 4, Παράγραφος 3, Εδάφιο α).

ii. «Την παρακολούθηση και αναφορά στο διοικητικό συμβούλιο της δημόσιας επιχείρησης και στη γενική συνέλευση των μετόχων, περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου με τα συμφέροντα της επιχείρησης ή παράβασης των διατάξεων του νόμου αυτού από μέλη του διοικητικού

συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου» (Άρθρο 4, Παράγραφος 3, Εδάφιο β).

iii. Την έγγραφη ενημέρωση μία φορά τουλάχιστον το κάθε τρίμηνο προς το διοικητικό συμβούλιο της δημόσιας επιχείρησης, καθώς και προς τη γενική συνέλευση των μετόχων για τους ελέγχους που διενεργούνται από αυτήν (Άρθρο 4, Παράγραφος 3, Εδάφιο γ).

iv. Η Υπηρεσία του Εσωτερικού Ελέγχου των ΔΕΚΟ είναι υπεύθυνη να παρέχει οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί από την Ειδική Γραμματεία Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, η οποία συνιστάται με το άρθρο 11 του παρόντος νόμου να εξασφαλίζει το ακριβές των παρεχόμενων πληροφοριών και να διευκολύνει με κάθε πρόσφορο τρόπο το έργο της παρακολούθησης, του ελέγχου και της εποπτείας που η τελευταία εκτελεί (Άρθρο 4, Παράγραφος 3, Εδάφιο δ).

Στην παράγραφο 4 του άρθρου αυτού, ορίζεται πως οι Εσωτερικοί Ελεγκτές είναι ανεξάρτητοι και δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσία της δημόσιας επιχείρησης, παρέχουν δε τις υπηρεσίες τους με έμμισθη εντολή και δεν αποκτούν την ιδιότητα του υπαλλήλου ή δεν απασχολούνται με οποιαδήποτε σχέση εξαρτημένης εργασίας, όπως ορίζεται από το νόμο 3016/2002. Επίσης, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές των Δ.Ε.Κ.Ο διορίζονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων σε αντιπαραβολή με τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες, που ορίζουν με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου τους Εσωτερικούς Ελεγκτές της.

Στη συνέχεια το 2006 η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔΤΕ Υπ' Αριθμόν 2577/9.3.2006 «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων»), σε συνέχεια του νόμου 2438/6.8.1998, ορίζει τα σχετικά με το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επίσης, καθορίζει τις λεπτομέρειες της σύστασης της Επιτροπής Ελέγχου, η οποία αποτελεί μια επίσημη και οργανωμένη επιτροπή για την εποπτεία του ελέγχου των τραπεζών.

Έτσι πλέον ο Εσωτερικός Έλεγχος των τραπεζών κρίνεται απαραίτητος, γεγονός λογικό λόγω της φύσης των επιχειρήσεων αυτών με τους μεγάλους επιχειρηματικούς κινδύνους και τη μεγάλη τους ανάγκη για ρευστότητα, καθώς και τη διαρκή κίνηση εισροών μετρητών σε καθημερινή βάση.

Το 2007, η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΕΥΣΣΑΑΠ) με

πράξη της με αριθμό πρωτοκόλλου 1469/4/5/2007, ορίζει πως για να ενταχθεί ένας φορέας, εταιρεία ή οργανισμός σε αναπτυξιακό πλαίσιο και να λάβει χρηματοδότηση από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α, Δ΄Κ.Π.Σ), θα πρέπει απαραίτητα να διαθέτει Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου είτε εντός της δομής της είτε δια μέσου έμμισθης εντολής εξωτερικών συνεργατών.

Το 2012, ο νόμος 4081 (Ν. 4081/ΦΕΚ 184/Α/27.9.2012) καθορίζει θέματα σχετικά με την περιστολή των δημοσίων δαπανών, τη ρύθμιση θεμάτων δημοσιονομικών ελέγχων και άλλων διατάξεων. Με τα άρθρο 1 του νόμου αυτού που αντικαθιστά το άρθρο 10 του Ν. 3492/2006 (Α' 210), ορίζεται η σύσταση της Επιτροπής Συντονισμού Ελέγχων (Ε.Σ.Ε.Λ), οι αρμοδιότητές της, η σύνθεσή της και άλλα ρυθμιστικά θέματα. Η Επιτροπή, συγκεκριμένα, αξιολογεί το ελεγκτικό έργο των οργανισμών και υπηρεσιών του κράτους, εγκρίνει το ετήσιο πρόγραμμα των ελέγχων, «παρακολουθεί και αξιολογεί τις έρευνες για την καταπολέμηση της απάτης και των λοιπών παράνομων δραστηριοτήτων που είναι επιζήμιες για τα οικονομικά συμφέροντα των φορέων» (Ν.4081 /27.9.2012, Άρθρο 1, Παράγραφος 2, Εδάφιο ια).

4.4 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας είναι να προάγει την κουλτούρα ηθικής στον Εσωτερικό Ελεγκτή, να καθοδηγεί τον Εσωτερικό Ελεγκτή για παρέχει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες ώστε να μπορεί να φέρει εις πέρας τις υποχρεώσεις του απέναντι στην επιχείρηση και ως επί το πλείστον να ρυθμίζει την εκτέλεση των καθηκόντων του Εσωτερικού Ελεγκτή ώστε να είναι σε σύμπνοια με την κείμενη νομοθεσία και τους κανονισμούς.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας τα πρότυπα συμπεριφοράς που υποχρεούται να τηρεί ο Εσωτερικός Ελεγκτής προβλέπουν τις εξής αρχές ¹⁷ :

1. Ακεραιότητα : Ο Εσωτερικός Ελεγκτής οφείλει να είναι ευθύς, έντιμος και δίκαιος στην παροχή των επαγγελματικών υπηρεσιών και γενικότερα στις επαγγελματικές του σχέσεις. Επιπλέον, καθήκον του είναι να λειτουργεί με υπευθυνότητα, να διακατέχεται από

¹⁷ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

πνεύμα ειλικρίνειας και να διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του.

2. Αντικειμενικότητα : Ο Εσωτερικός Ελεγκτής πρέπει να επιδεικνύει το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας και αμεροληψίας, να εκτελεί μόνο τα καθήκοντα για τα οποία είναι υπεύθυνος και να υιοθετεί μια αποστασιοποίηση από ενέργειες που μπορεί να επηρεάσουν την γνώμη του για την επιχείρηση. Πορεύεται πάντοτε σε μια ισορροπημένη εκτίμηση των περιστάσεων, χωρίς να επηρεάζεται αδικαιολόγητα από προσωπικά συμφέροντα ή συμφέροντα άλλων κατά το σχηματισμό των κρίσεων.

3. Εχεμύθεια : Ο Εσωτερικός Ελεγκτής υποχρεούται να τηρεί εχεμύθεια σχετικά με τις πληροφορίες που λαμβάνει γνώση κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της εργασίας του και δεν πρέπει να αποκαλύπτει τις πληροφορίες αυτές, εκτός και αν είναι νομικό ή επαγγελματικό του δικαίωμα ή υποχρέωση. Επιπρόσθετα, οφείλει να μην μεταχειρίζεται αυτές τις πληροφορίες για το προσωπικό του συμφέρον ή ενάντια στο συμφέρον της εταιρείας που εκπροσωπεί.

4. Επάρκεια : Ο Εσωτερικός Ελεγκτής έχει χρέος να ασκεί τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που χρειάζονται για την παροχή των υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου. Ακόμα περιλαμβάνεται η συμμόρφωση του στους νόμους και περαιτέρω η επιμέλεια του ως προς τα καθήκοντα του. Ωστόσο σκοπός του είναι να παρατηρεί τις καταστάσεις που επικρατούν στην επιχείρηση σε διάφορα χρονικά διαστήματα, βοηθώντας στην πρόληψη διάφορων λαθών και να προτείνει βελτιώσεις με βάση τα πρότυπα, εάν φυσικά εντοπιστούν αδυναμίες στο σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Τέλος να αξιολογεί τα στοιχεία που εξάγονται, αναβαθμίζοντας συνεχώς την επάρκεια, την αποδοτικότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών του.

Επίσης ιδιαίτερα πολύ σημαντικό στοιχείο του Εσωτερικού Ελεγκτή ¹⁸ συσχετιζόμενο με την επάρκειά του, είναι να εντοπίζει την απάτη, διενεργώντας ελέγχους και επαληθεύσεις, έχοντας επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, να αποτρέπει, να δραστηριοποιείται και να εξετάζει το σύστημα του Εσωτερικού Ελέγχου, προτείνοντας μέτρα για την βελτίωση του, και τέλος να είναι προσανατολισμένος στη λεπτομέρεια, ώστε να εντοπίζει τέτοια στοιχεία. Συμπεραίνοντας, οι εργασίες του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου απαιτούν υψηλές γνώσεις, επιμέλεια και ικανότητες. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές οφείλουν να διενεργούν ελέγχους και επαληθεύσεις εξετάζοντας τις συναλλαγές, αλλά και να διερευνούν την ορθή τήρηση των κανονισμών. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής επιβάλλεται να επιδεικνύει

¹⁸ Νεγκάκης Χ., Ταχυνάκης Π. (2013), “Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου: Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου”, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

προσοχή στην απόκτηση επαρκούς αποδεικτικού υλικού που να εγγυάται την ορθότητα της γνώμης που εκφράζεται. Στην έκθεση επιβάλλεται να αποκαλύπτει όλα τα σημαντικά γεγονότα που περιήλθαν στην υπόληψη του, τα οποία αν δεν αναφερθούν, μπορεί να στρεβλώσουν το πόρισμα ή να υποκρύπτουν παράνομες ενέργειες.

4.5 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου «International Standards For The Professional Practice Of Internal Audit (STANDARDS)» συνίστανται από ένα σύνολο υποχρεωτικών οδηγιών και επαγγελματικών πρακτικών για να μπορούν να ασκούν με ενιαίο τρόπο οι ελεγκτές την ελεγκτική εργασία τους και για να παρέχουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο σκοπός των Προτύπων ¹⁹ είναι :

- Να σκιαγραφήσουν τις βασικές αρχές που αντιπροσωπεύουν την ενδεικνυόμενη πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.
- Να παράσχουν ένα πλαίσιο για την εφαρμογή και προώθηση ενός ευρέος φάσματος προστιθέμενης αξίας υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου.
- Να εγκαθιδρύσουν τη βάση για την αξιολόγηση της απόδοσης του Εσωτερικού Ελέγχου.
- Να προωθήσουν τις βελτιωμένες οργανωσιακές διαδικασίες και λειτουργίες.

Τα Πρότυπα εστιάζουν σε ορισμένες αρχές και δημιουργούν υποχρεώσεις ως προς τον ορισμό των βασικών απαιτήσεων για την επαγγελματική εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του. Όπως επίσης και ως προς την ανάπτυξη επεξηγήσεων για την αποσαφήνιση όρων ή εννοιών που συμπεριλαμβάνονται στις απαιτήσεις που αφορούν την επαγγελματική πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.

Τα Πρότυπα διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες ²⁰ :

i. Τα Πρότυπα Χαρακτηριστικών - Σειρά 1000 (Attribute Standards)

τα οποία περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των ατόμων που ασκούν τον Εσωτερικό Έλεγχο.

ii. Τα Πρότυπα Διεξαγωγής - Σειρά 2000 (Performance Standards)

τα οποία ασχολούνται με τη φύση των υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου και παρέχουν ποιοτικά κριτήρια για την αξιολόγηση αυτών των υπηρεσιών.

iii. Τα Πρότυπα Εφαρμογής (Implementation Standards)

τα οποία αναλύουν περαιτέρω τις δύο πρώτες κατηγορίες και τους παρέχουν τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

4.5.1 Πρότυπα Χαρακτηριστικών - Σειρά 1000

1000 - Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη

Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει επίσημα να καθορίζονται σε έναν, εγκεκριμένο από το συμβούλιο, κανονισμό Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα. Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να αναθεωρεί τον κανονισμό Εσωτερικού Ελέγχου σε τακτική βάση και να τον θέτει υπόψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου για έγκριση.

1010 - Αναφορά της φύσης του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας και των Προτύπων στον Κανονισμό Εσωτερικού Ελέγχου. Ο κανονισμός Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να τονίζει σαφώς την υποχρεωτική φύση του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας και των Προτύπων. Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να συζητά για τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα με τη διοίκηση και το συμβούλιο.

1100 - Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Η λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά την εκτέλεση του έργου τους.

1110 - Οργανωσιακή Ανεξαρτησία

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αναφορές σε τέτοιο επίπεδο ιεραρχίας μέσα στον οργανισμό που να επιτρέπει στη λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου να ανταποκρίνεται στις ευθύνες της. Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να επιβεβαιώνει στο συμβούλιο, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, την οργανωσιακή ανεξαρτησία της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου.

1111 – Άμεση σχέση με το Συμβούλιο

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να επικοινωνεί και να συνεργάζεται άμεσα με το συμβούλιο.

1120 - Ατομική Αντικειμενικότητα

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να τηρούν μια απροκατάληπτη, αμερόληπτη στάση και να αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων.

1130 - Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας

Εφόσον η ανεξαρτησία ή η αντικειμενικότητα παρεμποδίζεται, πραγματικά ή φαινομενικά, οι λεπτομέρειες της παρεμπόδισης πρέπει να κοινοποιούνται στα αρμόδια όργανα. Η φύση της κοινοποίησης θα εξαρτάται από το είδος της παρεμπόδισης.

1200 - Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Τα έργα πρέπει να εκτελούνται με επαγγελματική επάρκεια και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

1210 - Επαγγελματική Επάρκεια

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των ατομικών καθηκόντων τους. Η λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει συλλογικά να κατέχει ή να αποκτήσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

1220 - Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν την επιμέλεια και τις δεξιότητες ενός εύλογα συνετού και ικανού εσωτερικού ελεγκτή. Η δέουσα επαγγελματική επιμέλεια δεν υπονοεί το αλάθητο.

1230 - Συνεχής Επαγγελματική Επιμόρφωση

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να βελτιώνουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητές τους μέσω συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης.

1300 - Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να αναπτύσσει και να διατηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

1310 - Απαιτήσεις του Προγράμματος Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης

Ποιότητας

Το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας πρέπει να περιλαμβάνει τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές αξιολογήσεις.

1311 - Εσωτερικές Αξιολογήσεις

Οι εσωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν διαρκή παρακολούθηση της απόδοσης της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου και περιοδικές αυτο-αξιολογήσεις ή αξιολογήσεις από άτομα εντός του οργανισμού που διαθέτουν επαρκή γνώση των πρακτικών Εσωτερικού Ελέγχου.

1320 - Υποβολή Αναφοράς για το Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και

Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να γνωστοποιεί τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας στο συμβούλιο.

1321 - Χρήση της φράσης «Διενεργήθηκε Σύμφωνα με τα Πρότυπα»

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να αναφέρει ότι οι εργασίες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου «διενεργήθηκαν σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου» μόνο εφόσον τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας καταδεικνύουν κάτι τέτοιο.

1322 - Αποκάλυψη της μη Συμμόρφωσης

Σε περίπτωση όπου η μη συμμόρφωση με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας ή τα Πρότυπα επηρεάζει το συνολικό πλαίσιο ή τις δραστηριότητες της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου, τότε ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τη μη συμμόρφωση και τις επιπτώσεις της στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

4.5.2 Πρότυπα Διεξαγωγής - Σειρά 2000

2000 - Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό.

2010 - Προγραμματισμός

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να καταρτίζει ένα πρόγραμμα ελέγχων με βάση την εκτίμηση κινδύνων, με σκοπό να προσδιορίσει τις προτεραιότητες της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με τους σκοπούς του οργανισμού.

2020 - Κοινοποίηση και Έγκριση

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί των σχεδιασμό για τη λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου και τις απαιτήσεις πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών ενδιάμεσων μεταβολών, στην ανώτερη διοίκηση και στο συμβούλιο, για επισκόπηση και έγκριση. Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει επίσης να κοινοποιεί την επίδραση του περιορισμού των πόρων.

2030 - Διαχείριση Πόρων

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι πόροι του Εσωτερικού Ελέγχου είναι κατάλληλοι, επαρκείς και αξιοποιούνται αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνεται το εγκεκριμένο πρόγραμμα.

2040 - Πολιτικές και Διαδικασίες

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να καταρτίζει πολιτικές και διαδικασίες για να καθοδηγεί τη λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου.

2050 – Συντονισμός

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να μοιράζεται πληροφορίες και να συντονίζει τις δραστηριότητες με άλλους εσωτερικούς και εξωτερικούς παρόχους διαβεβαίωσης και συμβουλευτικών υπηρεσιών έτσι ώστε να εξασφαλίζει την κατάλληλη κάλυψη και να ελαχιστοποιεί την επανάληψη των εργασιών.

2060 - Υποβολή Αναφοράς στο Συμβούλιο και την Ανώτερη Διοίκηση

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει περιοδικά να υποβάλλει αναφορά στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο σχετικά με τον σκοπό, τη δικαιοδοσία, την ευθύνη και την απόδοση σε σχέση με το πρόγραμμα ελέγχων της λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου. Η αναφορά

πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την έκθεση σε σημαντικούς κινδύνους, μνημονεύοντας και κινδύνους απάτης, καθώς και θέματα συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, εταιρικής διακυβέρνησης και άλλα θέματα που είναι απαραίτητα ή έχουν ζητηθεί από την ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

2070 - Πάροχος Εξωτερικών Υπηρεσιών και Οργανωσιακή Ευθύνη για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Όταν ένας εξωτερικός φορέας παρέχει υπηρεσίες για τη λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου, είναι υποχρεωμένος να επισημαίνει στον οργανισμό ότι ο οργανισμός είναι υπεύθυνος για τη διατήρηση μίας αποτελεσματικής δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου.

2100 - Φύση των Εργασιών

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών διακυβέρνησης, των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου, υιοθετώντας μια συστηματική και συνετή προσέγγιση.

2110 – Διακυβέρνηση

Η λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να υποβάλλει κατάλληλες εισηγήσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας διακυβέρνησης προς επίτευξη των παρακάτω αντικειμενικών σκοπών :

- Προώθηση των κατάλληλων ηθικών αρχών και αξιών μέσα στον οργανισμό.
- Διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της οργανωσιακής απόδοσης και λογοδοσίας.
- Κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου στους αρμόδιους μέσα στον οργανισμό.
- Συντονισμός των δραστηριοτήτων και κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών και της διοίκησης.

2120 – Διαχείριση Κινδύνων

Η λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να εκτιμά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και να συμβάλλει στην βελτίωσή τους.

2130 - Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Η λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να βοηθά τον οργανισμό να διατηρεί αποτελεσματικά Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και προωθώντας τη διαρκή βελτίωσή τους.

2200 - Σχεδιασμός Έργου

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να αποτυπώνουν τον σχεδιασμό κάθε έργου, ο οποίος θα περιλαμβάνει τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων.

2201 - Παράγοντες Σχεδιασμού

Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του έργου, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους :

- Τους αντικειμενικούς σκοπούς της δραστηριότητας που επισκοπείται και τα μέσα με τα οποία η δραστηριότητα ελέγχει την απόδοση της.
- Τους σημαντικούς κινδύνους που απειλούν τη δραστηριότητα, τους αντικειμενικούς σκοπούς, τους πόρους, τις λειτουργίες της και τα μέσα με τα οποία η ενδεχόμενη επίδραση των κινδύνων διατηρείται σε ένα αποδεκτό επίπεδο.
- Την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου της δραστηριότητας, σε σύγκριση με ένα σχετικό πλαίσιο ή μοντέλο.
- Τις ευκαιρίες για να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα διακυβέρνησης, τη διαχείριση κινδύνων και τις διαδικασίες ελέγχου της δραστηριότητας.

2210 – Αντικειμενικοί Σκοποί Έργου

Για κάθε έργο πρέπει να καθορίζονται αντικειμενικοί σκοποί.

2220 - Εύρος έργου

Το καθορισμένο εύρος του έργου πρέπει να είναι επαρκές για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου.

2230 - Κατανομή Πόρων του Έργου

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να καθορίσουν τους κατάλληλους και επαρκείς πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου, με βάση μία εκτίμηση της φύσης και της πολυπλοκότητας κάθε έργου, των χρονικών περιορισμών και των διαθέσιμων πόρων.

2240 - Πρόγραμμα Έργου

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να καταγράφουν προγράμματα έργου έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.

2300 - Διεξαγωγή του Έργου

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

2310 - Εντοπισμός Πληροφοριών

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

2320 - Ανάλυση και Αξιολόγηση

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να βασίζονται στα συμπεράσματα και τα αποτελέσματα των έργων σε κατάλληλες αναλύσεις και αξιολογήσεις.

2330 - Καταγραφή Πληροφοριών

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να καταγράφουν τις κατάλληλες πληροφορίες για την υποστήριξη των συμπερασμάτων και των αποτελεσμάτων των έργων.

2340 - Εποπτεία Έργων

Τα έργα πρέπει να εποπτεύονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών τους, η διασφάλιση της ποιότητας και η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.

2400 - Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των έργων.

2410 - Κριτήρια Κοινοποιήσεων

Στις κοινοποιήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί και το εύρος, καθώς επίσης και τα σχετικά συμπεράσματα, οι εισηγήσεις και τα σχέδια δράσης.

2420 - Ποιότητα των Κοινοποιήσεων

Οι κοινοποιήσεις πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, σαφείς, περιεκτικές, εποικοδομητικές, ολοκληρωμένες και έγκαιρες.

2421 - Λάθη και Παραλείψεις

Εάν μια τελική κοινοποίηση περιέχει ένα σημαντικό λάθος ή παράλειψη, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τις διορθωμένες πληροφορίες σε όλους αυτούς που έλαβαν την αρχική κοινοποίηση.

2430 - Χρήση της φράσης «Διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου»

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές μπορούν να αναφέρουν ότι τα έργα στα οποία συμμετείχαν «διενεργήθηκαν σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου» μόνο εφόσον τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας καταδεικνύουν κάτι τέτοιο.

2431 - Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης Έργου

Όταν η μη συμμόρφωση με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας ή τα Πρότυπα επηρεάζει ένα συγκεκριμένο έργο, η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων πρέπει να αποκαλύπτει :

- Την αρχή ή τον κανόνα συμπεριφοράς του Κώδικα Δεοντολογίας ή του/των Προτύπων με τα οποία δεν προέκυψε πλήρης συμμόρφωση.
- Τους λόγους της μη συμμόρφωσης.
- Την επίδραση της μη συμμόρφωσης στο έργο και τα κοινοποιηθέντα αποτελέσματα του έργου.

2440 - Διάδοση Αποτελεσμάτων του Έργου

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του έργου στα κατάλληλα μέρη.

2450 – Συνολική Γνώμη

Όταν εκδοθεί μια συνολική γνώμη, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών και πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες.

2500 - Παρακολούθηση Προόδου

Ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.

2600 – Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων

Όταν ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο οργανισμός, τότε ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προς διευθέτηση.

4.5.3 Πρότυπα Εφαρμογής

Τα Πρότυπα Εφαρμογής αναλύουν περαιτέρω τις δύο πρώτες κατηγορίες και τους παρέχουν τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες διαβεβαίωσης, σχετίζονται με την αντικειμενική αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων την οποία διενεργεί ο Εσωτερικός Ελεγκτής, προκειμένου να διαμορφώσει και να προσφέρει μία ανεξάρτητη συμπερασματική γνώμη για μία λειτουργία, σύστημα ή άλλο συγκεκριμένο θέμα. Η φύση και το εύρος ενός έργου διαβεβαίωσης καθορίζονται από τον εσωτερικό ελεγκτή. Γενικά, υπάρχουν τρία μέρη που εμπλέκονται στις υπηρεσίες διαβεβαίωσης :

i. ο κύριος της λειτουργίας δηλαδή το άτομο / η ομάδα που σχετίζεται άμεσα με τη λειτουργία ή το σύστημα. ο Εσωτερικός Ελεγκτής δηλαδή το άτομο / η ομάδα που διενεργεί την αξιολόγηση.

ii. ο χρήστης δηλαδή το άτομο / η ομάδα που κάνει χρήση της αξιολόγησης.

Αντίθετα οι συμβουλευτικές υπηρεσίες έχουν χαρακτήρα παραίνεσης και διενεργούνται γενικά έπειτα από συγκεκριμένο αίτημα του πελάτη. Η φύση και το πλαίσιο των συμβουλευτικών υπηρεσιών υπόκεινται σε συμφωνία με τον πελάτη. Στις συμβουλευτικές υπηρεσίες γενικά εμπλέκονται δύο μέρη :

i. ο Εσωτερικός Έλεγχος δηλαδή το άτομο / η ομάδα που προσφέρει τις συμβουλές.

ii. ο πελάτης δηλαδή το άτομο / η ομάδα που ζητά και λαμβάνει τις συμβουλές.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής, όταν εκτελεί συμβουλευτικό έργο, θα πρέπει να διατηρεί την αντικειμενικότητά του και να μη θεωρεί ότι επιτελεί έργο διοικητικής φύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Στο σημείο αυτό, το οποίο αποτελεί και το τελευταίο κεφάλαιο, θα αναφέρουμε τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα εργασία καθώς και μελλοντικές προτάσεις.

Το θέμα με το οποίο ασχολήθηκε η παρούσα διπλωματική εργασία είναι ο Εσωτερικός Έλεγχος των επιχειρήσεων. Η επιστήμη της ελεγκτικής αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της σύγχρονης εταιρικής διακυβέρνησης, συμβάλλοντας σε σημαντικό βαθμό στην αφομοίωση της εταιρικής κουλτούρας και τη συμμόρφωση της με το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο.

Στα πλαίσια λειτουργίας της επιχείρησης το κομμάτι του Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί την δραστηριότητα εκείνη, η οποία θεωρείται ως συμβουλευτική, αντικειμενική, ανεξάρτητη και διαβεβαιωτική προσθέτοντας ταυτόχρονα αξία και βελτιώνοντας τη συνολική εικόνα της επιχείρησης. Αποτελεί τον καταλύτη για την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης και τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων των αναληφθέντων κινδύνων. Κινείται σε ένα ευρύτερο επίπεδο διοικητικής φιλοσοφίας και πρακτικής εφαρμογής, προσθέτοντας αξία στις επιχειρήσεις.

Όταν ο Εσωτερικός Έλεγχος διενεργείται από τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου με επαγγελματίες Εσωτερικούς Ελεγκτές, οι οποίοι διαθέτουν βαθιά κατανόηση της επιχειρηματικής κουλτούρας, των συστημάτων και των διαδικασιών ελέγχου, τότε το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου είναι σε θέση να παρέχει διασφαλίσεις ότι οι μηχανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου είναι επαρκείς για την εξάλειψη του κινδύνου.

Το πεδίο εφαρμογής του Εσωτερικού Ελέγχου σε έναν οργανισμό είναι ευρύ και μπορεί να περιλαμβάνει θέματα όπως τον έλεγχο της διοίκησης του οργανισμού, την διαχείριση των κινδύνων, τον έλεγχο της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των εφαρμοστέων διαδικασιών, τον έλεγχο της αξιοπιστίας των οικονομικών και διαχειριστικών εκθέσεων και τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Συγκεκριμένα, μέσω του Εσωτερικού Ελέγχου, καθίσταται εφικτός ο έγκαιρος εντοπισμός μιας απάτης, ενώ από την άλλη μεριά γίνεται μία αποτελεσματικότερη διαχείριση του κινδύνου, γεγονός που αποδεικνύει πως η ποιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου είναι ένα θέμα μείζονος σημασίας, προσφέροντας ουσιαστικά οφέλη στην επιχείρηση.

Ένα σωστά δομημένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου συνδράμει στη βέλτιστη εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης και των διαδικασιών, ώστε οι αποφάσεις που λαμβάνονται να στηρίζονται σε συμπεράσματα που έχουν διεξαχθεί βάσει ενός ενδεδειγμένου ελέγχου που στηρίζεται σε κατάλληλα τεκμήρια και δικλίδες ασφαλείας. Με τον τρόπο αυτόν, θα προλαμβάνονται λάθη και παρατυπίες, οι οποίες χωρίς την ύπαρξη του εξωτερικού ελέγχου μπορούν να οδηγήσουν σε λάθος αποφάσεις και σε μια κακή διοίκηση.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής για να πέτυχει στο έργο του, πρέπει να έχει την αμέριστη υποστήριξη της Διοίκησης και της επιτροπής ελέγχου, η οποία θα του εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση στα πάσης φύσεως αρχεία της και κάθε είδους βοηθητικού υλικού το οποίο μπορεί να φανεί χρήσιμο στην αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Από την μεριά της η Διοίκηση θα πρέπει να αναλάβει την υλοποίηση των προτάσεων της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου και να θέτει χρονικά όρια για την εφαρμογή τους.

Βέβαια, ο ρόλος του σύγχρονου Εσωτερικού Ελέγχου έχει αλλάξει δραστικά τα τελευταία χρόνια και ως αποτέλεσμα των διεθνών οικονομικών σκανδάλων και των χρεοκοπιών μεγάλων επιχειρήσεων. Ιστορικά, οι περισσότερες περιπτώσεις αποτυχίας οποιασδήποτε μεγάλης επιχείρησης οφείλεται σε μια αποτυχία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για τον εντοπισμό της χρηματοοικονομικής απάτης και για διαχείριση των επικείμενων κινδύνων. Η αύξηση των περιστατικών της απάτης δημιουργεί ένα περιβάλλον για τον Εσωτερικό Έλεγχο που παρουσιάζει προκλήσεις και ευκαιρίες.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, εάν η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου είχε αξιολογήσει τους κινδύνους και τις διαδικασίες με έναν καλύτερο τρόπο, τότε το αποτέλεσμα θα μπορούσε με μεγάλη πιθανότητα να είναι διαφορετικό. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής οφείλει να αντιλαμβάνεται έγκαιρα τις αλλαγές που εμφανίζονται στο επιχειρησιακό περιβάλλον, να προετοιμάζει την εταιρεία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και να φροντίζει για τη συνεχή εξέλιξη του επαγγέλματος.

Σε μια μελλοντική έρευνα προτείνεται η στοχευμένη καθοδήγηση των εταιρειών που δεν έχουν Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, ώστε να θέσουν τα θεμέλια εφαρμογής του, με απώτερο κέρδος την συλλογική εταιρική πορεία προς καλύτερες αποδόσεις και αποτελέσματα. Παράλληλα να καλλιεργηθεί η κουλτούρα και από άλλες εταιρείες οι οποίες έχουν ήδη συγκροτήσει Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, ότι με την ενίσχυση της λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου μέσω προσφοράς πόρων, έχουμε επίτευξη των εταιρικών στόχων, δημιουργία ενός ισχυρού περιβάλλοντος Εσωτερικού Ελέγχου, εταιρική διακυβέρνηση, αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών και των στοιχείων που

παρουσιάζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων.

Ένα επιπλέον αντικείμενο μελέτης θα μπορούσε να αποτελέσει η δημιουργία ανεξάρτητων Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου σε κάθε δημόσιο οργανισμό με άμεση επικοινωνία μέσω ενός μηχανογραφικού προγράμματος. Κάθε υπηρεσία θα διαβιβάζει στο αντίστοιχο τμήμα του υπουργείου τα αποτελέσματα του Εσωτερικού Ελέγχου, τις προτάσεις που θέτουν οι ελεγκτές και μετέπειτα την πορεία της υλοποίησής τους για την βελτίωση των προβλημάτων/δυσλειτουργιών που εντοπίστηκαν. Συγκεκριμένα, οι οργανισμοί του δημοσίου τομέα πρέπει να επικεντρωθούν στη σύσταση Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου, στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού τους με την κατάρτιση και επιμόρφωση των δημοσίων υπαλλήλων έτσι ώστε να είναι εξοικειωμένοι με τις έννοιες της διακυβέρνησης, του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, της διαχείρισης κινδύνων, της οργάνωσης και διοίκησης της λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου. Καθίσταται απαραίτητο να δημιουργηθεί και το αντίστοιχο νομικό πλαίσιο που να ορίζει τις ειδικότητες των υπαλλήλων που θα στελεχώνουν το Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και τα προσόντα του Εσωτερικού Ελεγκτή στο δημόσιο τομέα, προφανώς πάντα σε συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή του. Η επάρκεια των γνώσεων και των λοιπών δεξιοτήτων για να εκπληρώσουν οι ελεγκτές αποτελεσματικά το έργο τους θα πρέπει να πιστοποιείται κατάλληλα, αυξάνοντας έτσι το κύρος του επαγγέλματος, καθώς ο Εσωτερικός Έλεγχος θα αποτελέσει σε σύντομο χρονικό διάστημα, μια σημαντική λειτουργία για τους δημόσιους οργανισμούς. Τονίζω ότι η συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης κρίνεται απαραίτητη με στόχο την παροχή επίκαιρων και εξειδικευμένων γνώσεων Εσωτερικού Ελέγχου, τόσο σε νέους όσο και σε έμπειρους Εσωτερικούς Ελεγκτές, έτσι ώστε να διενεργούν αξιολογήσεις κινδύνων, να καταρτίζουν ετήσια προγράμματα ελέγχου, να σχεδιάζουν, να διενεργούν ελέγχους σε πλήρη συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα και τον Κώδικα Δεοντολογίας των Εσωτερικών Ελεγκτών και να εντοπίζουν αδυναμίες και δυσλειτουργίες για τις οποίες μπορούν να υποβάλουν προτάσεις βελτίωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Γρηγοράκος Θ. (1989). *Γενικές Αρχές Ελεγκτικής*. Αθήνα: Έκδοση Σώματος Ορκωτών Λογιστών.
- Καζαντής Χ. (2006). *Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος: Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων*. Αθήνα: Εκδόσεις Business Plus.
- Κάντζος, Κ. και Χονδράκη, Α. (2006). *Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική II*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
- Καραμάνης Κ. (2008). *Σύγχρονη Ελεγκτική. Θεωρία και Πρακτική Σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΠΑ.
- Λουμιώτης, Β. (2006). *Αρχές και Μέθοδοι Ελεγκτικής*. 2η έκδοση Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
- Λουμιώτης Β. και Τζίφας Β. (2012). *Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ.
- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π. (2013). *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου*. Αθήνα: Εκδόσεις Διπλογραφία.
- Νόμος ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3016 / 2002 «Για την εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις,» (ΦΕΚ 110/17.05.2002), όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 26 του νόμου 3091/2002 (ΦΕΚ, 330/24.12.2002).
- Νόμος 3741/25.7.2003 «Περί Εσωτερικού Ελέγχου Νόμος».
- Παπαδάτου Θ. (2005). *Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανώνυμων Εταιρειών*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σακκούλα.
- Παπάς Α. (1999). *Εισαγωγή στην Ελεγκτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Γ. Μπένου.
- Παπαστάθης Π. (2003). *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) στις Επιχειρήσεις - Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του*. Αθήνα: Α' τόμος, Ιδιωτική Έκδοση.
- Τσακλαγκάνος Α. (2008). *Ελεγκτική*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη.
- Φύλος Γ. (2004). *Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις IQ GROUP.

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

- Batae, O. M. (2018), Incursions into internal audit and its important role within a company, *Annals of The Constantin Brancusi University of Targu Jiu, Economy Series*, Issue 3.
- Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E. and Papachristou, A. (2017), “ The effect of internal audit effectiveness, auditor responsibility and training in fraud detection”, *Accounting and Management Information Systems*, Vol. 16, No. 4, pp. 434-454.
- Drogalas, G. and Siopi S. (2017), “Risk management and internal audit : Evidence from Greece”, *Risk governance & control: financial markets & institutions*, Volume 7, Issue 3.
- Dumitru, M. I. (2016), “Principles and rules of conduct in the internal audit activity”, *Acta Universitatis Danubius Juridica*, Vol 12, no 1, 2016.
- Popa, A. F., Ludovica, B. and Bochis L. (2013), “Challenges of internal audit in the current crisis”, *Annals of Faculty of Economics*, vol. 1, issue 1.
- Ruse, E. and Susmanschi, B. G. (2015), “Assessment methods of internal audit”, *SEA - Practical Application of Science*, Vol. 3, Issue 3.
- Stanciou, V. (2016), “Trends and priorities in internal audit”, *Audit financiar Journal*, vol. XIV, no. 9(141)/2016, pp. 1003-1008.
- Susmanschi, B. G. (2013), “Connection between internal audit and management”, *SEA - Practical Application of Science*, Vol. 1.

Ηλεκτρονικές Πηγές

- http://www.internalaudit.gov.cy/internalaudit/internalaudit.nsf/DMLIndex_gr/DMLIndex_gr?opendocument
- <https://na.theiia.org/Pages/IIAHome.aspx>
- <https://na.theiia.org/standardsguidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20English.pdf>
- <https://www.ifac.org/>
- <https://www.taxheaven.gr/>
- <http://www.aaajournals.org/>
- <https://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>
- <https://www.soel.gr/el/>
- <https://www.auditnet.org/>
- <https://www.hiia.gr/>
- <https://scholar.google.gr/>
- <http://acfe.gr/>
- <http://www.elte.org.gr/index.php?lang=el>
- <http://www.drogalas.gr/>
- https://ec.europa.eu/info/departments/internal-audit-service_el